Dit document maakt gebruik van bladwijzers

NBA-handreiking 1143 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de externe accountant bij (her)verzekeraars

18 november 2026

Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants

NBA

NBA-handreiking 1143 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de externe accountant bij (her)verzekeraars

NBA-handreiking 1143:	**Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de externe accountant bij (her)verzekeraars**
Van toepassing op:	Externe accountants betrokken bij: • Controle jaarrekening • Controle staten • Onderzoek kostprijsmodel • Controle overige opgaven
Onderwerp:	Specifieke verplichtingen van de externe accountant bij (her)verzekeraars
Datum oorspronkelijk:	1 maart 2019 (oorspronkelijk)
Datum laatst herzien:	18 november 2026
Status:	NBA-handreiking, geen dwingende bepalingen. Wanneer in de tekst het woord 'dient' of een synoniem daarvan wordt gebruikt, betreft het een verwijzing naar wettelijke of overige verplichtingen.
Relevante regelgeving:	Belangrijkste regelgeving: • Wet op het financieel toezicht (Wft) • Richtlijn Solvabiliteit II (geïmplementeerd via de Wft) • Verordening Solvabiliteit II • Besluit prudentiële regels Wft (Bpr) • Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) • Nadere regeling gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Nrgfo) • Digital Operational Resilience Act (DORA) • Regeling staten financiële ondernemingen (Regeling staten) NBA-handreiking 1143 is aangepast vanwege de gewijzigde Solvency II Richtlijn (EU) 2025/2 m.b.t. kapitaalvereisten voor verzekeraars tot wijziging van Richtlijn 2009/138/EG wat betreft evenredigheid, kwaliteit van het toezicht, rapportage, lange termijngarantie maatregelen, macro prudentiële instrumenten, duurzaamheidsrisico's, groepstoezicht en grensoverschrijdend toezicht, en tot wijziging van de Richtlijnen 2002/87/EG en 2013/34/EU (Voor de EER relevante tekst). De wijziging is verwerkt in de Wijziging van de Wet op het financieel toezicht ter implementatie van Richtlijn (EU) 2025/2 met betrekking tot kapitaalvereisten voor verzekeraars (Implementatiewet wijzigingsrichtlijn solvabiliteit II 2027).

Gebruikte afkortingen en internetpagina's

AFM	Autoriteit Financiële Markten – www.afm.nl
AO/IB	Administratieve organisatie en interne beheersing
Art.	artikel(en)
Bgfo	Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft
Bpr	Besluit prudentiële regels Wft
Bta	Besluit toezicht accountantsorganisaties
BW2	Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek
DORA	Digital Operational Resilience Act
DNB	De Nederlandsche Bank - www.dnb.nl
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority –Europese Unie – About European Union (europa.eu)
HRA	Handleiding Regelgeving Accountants – HRA (nba.nl)
NBA	Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants – www.nba.nl
Nrgfo	Nadere regeling gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft
NV COS	Nadere voorschriften controle- en overige standaarden – NV COS (nba.nl)
Oob	Organisatie van openbaar belang
ORSA	Own Risk Solvency Assessment
Pw	Pensioenwet
RSR	Regulatory Solvency Report
SFCR	Solvency Financial Condition Report
Standaard	De desbetreffende standaard van de NV COS
Vvgb	Verklaring van geen bezwaar
VvV	Verbond van Verzekeraars – www.verzekeraars.nl
Wft	Wet op het financieel toezicht
Wta	Wet toezicht accountantsorganisaties
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

NBA-handreiking 1143 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de externe accountant bij (her)verzekeraars

Inhoudsopgave

1 Inleiding **5**

2 De verhouding tussen de controle volgens de NV COS en de toezichtregelgeving **6**

3 Verantwoordelijkheden **8**

4 Specifieke verplichtingen en werkzaamheden externe accountant **9**
4.1 Meldingen en inlichtingen aan en overleg met toezichthouders 9
4.2 Toetsing en beoordeling organisatie-inrichting en risicobeheersing 12
4.3 Controle staten 16
4.4 Onderzoek kostprijsmodellen 26
4.5 Controle overige opgaven 27
4.6 Invloed wet- en regelgeving bij de controle van de jaarrekening (Standaard 250) 27

5 Opdrachtbevestiging externe accountant **29**

Bijlage 1 Overzicht van de staten die de externe accountant betrekt bij het onderzoek **30**

Bijlage 2 Overzicht van de staten die de externe accountant betrekt bij het onderzoek voor verzekeraars met beperkte risico-omvang **31**

Bijlage 3 Themalijst (her)verzekeraars **32**

Bijlage 4 Voorbeelden van teksten **36**

1 Inleiding

1.1 Het doel van deze NBA-handreiking is om uitleg te geven over:

- de specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving (toezichtregelgeving) voor (her)verzekeraars voor de externe accountant die de jaarrekening en de toezichtverslagstaten (staten) ten behoeve van De Nederlandsche Bank (DNB)[1] controleert van een verzekeraar;
- het onderzoek door de externe accountant van het kostprijsmodel voor de begrote kosten voor advies over en distributie van bepaalde financiële producten en de toerekening van kosten aan deze financiële producten;
- de controle van overige opgaven.

De rol van de internal auditfuctie en de specifieke verplichtingen vanuit de toezichtregelgeving voor (her)verzekeraars voor de interne auditfunctie[2] van een verzekeraar zijn in deze handreiking opgenomen, als nuttige informatie ten behoeve van de werkzaamheden van de externe accountant (zie ook Hoofdstuk 3).

De handreiking is bijgewerkt naar de stand van de toezichtregelgeving op 1 april 2026, tenzij anders is vermeld.

1.2 De handreiking is beperkt tot uitleg over specifieke verplichtingen voor de interne auditfunctie en de externe accountant die voortvloeien uit de toezichtregelgeving. Deze handreiking is niet bedoeld om een volledig overzicht te geven van de toezichtregelgeving voor (her)verzekeraars. Wel wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de verhouding tussen de reguliere controle van de jaarrekening volgens de NV COS en de werkzaamheden in het kader van de toezichtregelgeving die in deze NBA-handreiking wordt toegelicht. Naast de verplichtingen die voortvloeien uit deze toezichtregelgeving zijn ook andere verplichtingen op de interne auditfunctie en de externe accountant van toepassing (b.v. de Wta, het BW en de Europese Unie (EU)-verordening 537/2014 voor organisaties van openbaar belang (oob's)). Deze worden in de handreiking niet behandeld.

1.3 Deze handreiking gaat specifiek in op de meldingsplichten van de externe accountant vanuit de Wft. Deze handreiking gaat niet in op andere meldingsplichten die vanuit andere wet- en regelgeving (regelgeving) zoals bijvoorbeeld de *Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme* (Wwft)[3] en de *Nadere voorschriften handelwijze accountant bij niet-naleving wet- en regelgeving door eigen organisatie of cliënt* (NV NOCLAR) zouden kunnen ontstaan. Hiervoor verwijzen wij naar (de uitleg bij) de andere regelgeving. Denk hierbij aan NBA- handreiking 1124, *Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) voor accountants en belastingadviseurs* en NBA- handreiking 1137, *Corruptie, werkzaamheden van de accountant* en (de toelichting op) de NV NOCLAR.

[1] De controle van de staten is een Nederlands vereiste.
[2] In artikel 47 van Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 is in het Solvency II risico gebaseerde toezichtraamwerk opgenomen dat verzekeraars voorzien in een doeltreffende interne auditfunctie.
[3] De accountant zal in het kader van de controle aandacht besteden aan de Wwft verplichtingen van de cliënt. Dit kan op grond van de toezichtregelgeving (Wft) ook aanleiding geven tot een melding (Zie hoofdstuk 3).

2 De verhouding tussen de controle volgens de NV COS en de toezichtregelgeving

2.1 De NV COS vraagt van externe accountants om bij een controle aandacht te besteden aan de naleving van de wet- en regelgeving door cliënten. De verplichtingen hiervoor zijn opgenomen in Standaard 250, *Het in aanmerking nemen van wet- en regelgeving bij een controle van financiële overzichten*. Standaard 250 vraagt van de externe accountant niet om aan alle regelgeving aandacht te bieden maar onderkent twee categorieën regelgeving waaraan aandacht moet worden besteed:

- de bepalingen van die regelgeving die in het algemeen geacht worden van directe invloed te zijn op de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen die van materieel belang zijn;
- overige regelgeving die geen directe invloed heeft op de vaststelling van de bedragen en toelichtingen in de financiële overzichten, maar waarvan het naleven van fundamenteel belang kan zijn voor de operationele aspecten van de entiteit, voor de mogelijkheid van een entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang.

2.2 Voorbeelden van de eerste categorie wet- en regelgeving zijn belastingregelgeving en regels m.b.t. pensioenregelingen, en toelichtingen over de solvabiliteit in de jaarrekening. Voorbeelden van de tweede categorie zijn regelgeving met betrekking tot vergunningen, solvabiliteitseisen gesteld door toezichthouders of het naleven van regelgeving met betrekking tot het milieu.

2.3 Toezichtregelgeving voor de financiële sector zal veelal onder de tweede categorie vallen. Daarbij komt het wel voor dat toezichtregelgeving van de gecontroleerde vraagt om een specifieke opdracht te laten uitvoeren.

2.4 Er is een duidelijk onderscheid in de werkzaamheden die een externe accountant moet uitvoeren met betrekking tot de verschillende categorieën uit de regelgeving. De eerste categorie heeft een directe invloed op materiële posten in de financiële overzichten. De externe accountant zal dan ook voldoende en geschikte controle informatie moeten verzamelen om na te gaan of deze regelgeving is nageleefd.

2.5 Met betrekking tot de tweede categorie, waar de toezichtregelgeving onder valt, heeft niet-naleving niet altijd directe gevolgen voor de jaarrekening. Dat dergelijke regelgeving soms tot (strafrechtelijke) handhaving kan leiden wordt niet als direct gevolg gezien, het is immers lang niet zeker dat niet-naleving financiële gevolgen heeft. Bijvoorbeeld het niet-naleven van toezichtregelgeving kan in sommige gevallen leiden tot handhavingsmaatregelen met een financieel gevolg, maar veelal heeft een toezichthouder een breder instrumentarium van handhavingsmaatregelen. Een toezichthouder kan bijvoorbeeld ook vereisen dat de organisatie maatregelen neemt om de niet-naleving op te heffen.

2.6 De externe accountant zal in de controle nagaan of er aanwijzingen zijn voor geïdentificeerde of vermoede niet-naleving van de overige regelgeving/ toezichtregelgeving. Dit doet de externe accountant met name door het bestuur en de met governance belaste personen (de interne toezichthouders) (schriftelijk) te vragen of zij de betreffende regelgeving naleven en of zij bekend zijn met niet-naleving. En door correspondentie met de toezichthouder te inspecteren en in het reguliere overleg met de toezichthouder hiernaar te informeren. Uiteraard blijft de externe accountant daarnaast gedurende de uitvoering van de controleopdracht alert op aanwijzingen dat regelgeving niet wordt nageleefd. Voor zover er geen aanwijzingen bestaan dat regelgeving niet wordt nageleefd, is de externe accountant niet gehouden om nadere controle informatie te verzamelen om na te gaan of deze regelgeving is nageleefd.

2.7 Als de externe accountant zich bewust wordt van geïdentificeerde of vermoede niet-naleving zal de externe accountant nagaan hoe dit is ontstaan en de gevolgen daarvan voor de jaarrekening onderzoeken. Uiteraard zal de externe accountant hierover communiceren met het bestuur en met governance belaste personen. De externe accountant zal bij de beoordeling van de invloed ook kijken naar de vraag of de toezichthouder bekend is met de niet-naleving en op welke wijze de toezichthouder handhavend optreedt.

Uiteraard volgt de externe accountant ook hoe de organisatie omgaat met de opvolging van de geconstateerde niet-naleving van de regelgeving.

2.8 In sommige gevallen kan het niet-naleven van overige regelgeving leiden tot strafrechtelijk verwijtbaar gedrag. Denk hierbij aan het strafrechtelijk vervolgen bij een ongeluk indien sprake is van het niet-naleven van veiligheidswetgeving of het strafrechtelijk vervolgen van overtreding van de Wwft, als dit geleid heeft tot daadwerkelijk witwassen door derden. Nalatigheid met de veiligheidsregelgeving hoeft niet te leiden tot een ongeluk, en onvoldoende aandacht bij een financiële instelling voor de Wwft hoeft niet te leiden tot misbruik door cliënten van de financiële instelling. De externe accountant zal dus ook pas rekening kunnen houden met de gevolgen hiervan als de externe accountant bekend wordt met een onderzoek inzake strafrechtelijke vervolging.

2.9 Natuurlijk kunnen de verplichtingen in toezichtregelgeving leiden tot aanvullende eisen voor de externe accountant. Zolang dat niet het geval is kan de externe accountant volstaan met de uitvoering van de werkzaamheden zoals beschreven in Standaard 250. In ieder geval heeft de externe accountant, zoals verderop in deze handreiking staat beschreven, een aantal meldplichten als het gaat om niet-naleving van toezichtregelgeving. Veelal zal het hier gaan om het melden van zaken die de externe accountant in de reguliere controle heeft opgemerkt. Het wordt niet verwacht door de toezichthouder dat de externe accountant aanvullende werkzaamheden uitvoert. Daarnaast is er een aantal situaties waarin van de externe accountant wordt gevraagd om specifieke rapportages of werkzaamheden uit te voeren en hierover te rapporteren voor de toezichthouder. Deze situaties worden beschreven in de handreiking.

2.10 Samenvattend kan gesteld worden dat bij de beoordeling van de naleving van toezichtregelgeving de externe accountant kan volstaan met de werkzaamheden uit Standaard 250 uit de NV COS. Dit is niet het geval als de toezichtregelgeving om extra werkzaamheden vraagt. Hoofdstuk 4 gaat hier nader op in.

3 Verantwoordelijkheden

3.1 Met 'toezicht' wordt in deze handreiking bedoeld het externe toezicht zoals dat is geregeld in de wet- en regelgeving. Voor de verzekeraars is dit de Wft en de Richtlijn Solvabiliteit II (die in de Wft verankerd is) en daarmee verbonden regelgeving (relevante besluiten en toezichthouders regelingen). Daarnaast zijn ook Europese verordeningen relevant (deze hebben een rechtstreekse werking). DNB is verantwoordelijk voor prudentieel toezicht, de Autoriteit Financiële Markten (AFM) voor gedragstoezicht. DNB verstrekt vergunningen aan verzekeraars. AFM en DNB werken nauw samen met de Europese toezichthouder European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA).

3.2 In het kader van de relatie tussen het bestuur van de verzekeraar, de interne auditfunctie, de externe accountant en de toezichthouder worden de volgende verantwoordelijkheden onderscheiden:

- het bestuur is verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering en de externe rapportage (zoals onder meer het bestuursverslag, de jaarrekening en de staten) daarover, waarbij onder meer de eisen van wet- en regelgeving in acht moeten worden genomen;
- de interne auditfunctie is verantwoordelijk voor de onafhankelijke toetsing en evaluatie van de adequaatheid en effectiviteit van het interne controlesysteem en andere elementen van het bestuursstelsel. In deze functie wordt geëvalueerd of het interne-controlesysteem en andere onderdelen van het governancesysteem adequaat en doeltreffend zijn;
- de externe accountant is verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening en de staten[4] (en voor overige werkzaamheden waartoe de externe accountant opdracht heeft verkregen). Bij de controle van de jaarrekening of de staten gaat de externe accountant in het kader van Standaard 250 na of de verzekeraar aan de voor deze controle relevante regelgeving heeft voldaan. Wanneer de externe accountant werkzaamheden verricht bestaat de verantwoordelijkheid jegens toezichthouders om bepaalde zaken te melden of inlichtingen te verstrekken vanuit de desbetreffende toezichtregelgeving en vanuit Standaard 250;
- de toezichthouder is verantwoordelijk voor de uitoefening van het toezicht.

3.3 De externe accountant kan gebruik maken van de werkzaamheden van interne auditors in overeenstemming met Standaard 610, *Gebruikmaken van de werkzaamheden van interne auditors*.

[4] De controle van de jaarrekening ingevolge Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW2) en de controle van de staten (van solo verzekeraars) ingevolge de Wft worden volgens de Wta aangemerkt als wettelijke controles. Voor het verrichten van wettelijke controles heeft een accountantsorganisatie een vergunning van de AFM nodig.

4 Specifieke verplichtingen en werkzaamheden externe accountant

4.1 Meldingen en inlichtingen aan en overleg met toezichthouders

4.1.1 *Meldingsplicht van de externe accountant aan toezichthouders*

Uit hoofde van de EU-verordening 537/2014 heeft de externe accountant bij een organisatie van openbaar belang (Oob) de plicht om aan de bevoegde autoriteiten die toezicht houden op die organisatie van openbaar belang (in Nederland de AFM en DNB) alle informatie te melden die een van de volgende zaken tot gevolg kan hebben[5]:

- een materiële inbreuk op wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen;
- een materiële bedreiging of twijfel over continuïteit;
- een aanleiding tot het geven van een niet goedkeurende verklaring.

Omdat deze verantwoordelijkheid voortvloeit uit wettelijk voorschriften, handelt de externe accountant niet in strijd met de geheimhoudingsbepalingen van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) (art. 26), Besluit toezicht accountantsorganisaties (Bta) (art. 38a) en de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) (Zie Par. 2.6).

4.1.1.1 Voor de externe accountant die de jaarrekening en de staten controleert van een verzekeraar bestaat op basis van artikel 3:88 lid 1 en 2 en artikel 4:27 lid 1 van de Wft de verplichting om de toezichthouders DNB en AFM van bepaalde omstandigheden op de hoogte te brengen.

De verplichting van de externe accountant om op grond van de Wft de toezichthouders DNB of de AFM van bepaalde omstandigheden bij verzekeraars op de hoogte te stellen heeft betrekking op omstandigheden die:

- in strijd zijn met de ingevolge deel 3 (dit is het deel over het prudentieel toezicht, melding aan DNB conform art. 3:88 lid 1 en 2 van de Wft) en deel 4 (dit is het deel over het gedragstoezicht, melding aan de AFM conform art. 4:27 lid 1 van de Wft) van de in de Wft opgelegde verplichtingen (Zie hieronder Par. 4.1.1.3);
- het voortbestaan bedreigen (melding aan DNB);
- leiden tot weigering van het afgeven van een verklaring bij de jaarrekening of de staten of tot het maken van voorbehouden (kort gezegd: het niet afgeven van een goedkeurende verklaring)[6] (melding aan DNB).

Melding vindt plaats aan de toezichthouder voor het desbetreffende onderdeel. Meer informatie over de meldingsprocedure is te vinden op de websites van DNB en AFM.

4.1.1.2 Het is van belang dat de externe accountant in die gevallen waarin daarvoor aanleiding bestaat tot melding aan de toezichthouders overgaat. Hierbij wordt een proactieve rol van de externe accountant verwacht, ook in die situaties waarin de verzekeraar al contact heeft opgenomen met de toezichthouders. De externe accountant is ervoor verantwoordelijk dat de externe accountant zelf zo spoedig mogelijk bepaalde omstandigheden zoals beschreven in paragraaf 4.1.1.1, waarvan de externe accountant kennis heeft gekregen, aan de toezichthouders meldt.

4.1.1.3 Bij de aandachtspunten van deel 3 en 4 van de Wft hierboven bij 4.1.1.1 kan gedacht worden aan:

- vergunningvereisten in het algemeen;
- deskundigheid, betrouwbaarheid en integriteit van de beleidsbepalers;
- structurering en inrichting van de organisatie, integere en beheerste uitoefening van het bedrijf en uitbesteding;

[5] Deze meldplicht wordt hier voor de volledigheid genoemd. De EU-verordening heeft rechtstreekse werking, maar is voor alle oob's en niet specifiek voor verzekeraars. Zie voor nadere informatie NBA Handreiking 1138 Europese Accountancyregelgeving.
[6] Hiermee wordt niet bedoeld de opname van een onverplichte of verplichte paragraaf ter benadrukking van aangelegenheden in een goedkeurende controleverklaring of een paragraaf over overige aangelegenheden.

- eisen aan het minimum vermogen;
- solvabiliteit en liquiditeit;
- zorgvuldige dienstverlening en informatieplicht.

In de themalijst in bijlage 3 is een nadere uitwerking opgenomen.

4.1.1.4 De controles van de jaarrekening van verzekeraars zijn gericht op de getrouwheid daarvan. De controles van de staten van verzekeraars zijn gericht op opstelling in overeenstemming met de bepalingen van en ingevolge de Wft. Bij de controlewerkzaamheden besteedt de externe accountant niet noodzakelijkerwijs aandacht aan naleving door de verzekeraar van alle door de toezichtregelgeving opgelegde verplichtingen. De externe accountant hoeft op grond van de meldingsplicht geen andere werkzaamheden te verrichten dan de reguliere werkzaamheden die op grond van de opdracht tot controle van de jaarrekening of de staten zullen worden uitgevoerd.

4.1.1.5 De externe accountant dient zich bij de uitvoering van de werkzaamheden af te vragen of de externe accountant kennis heeft gekregen van omstandigheden die aan de toezichthouders moeten worden gemeld. De externe accountant zal hierbij kennisnemen van de correspondentie met de toezichthouder, de rapportages van en aan de toezichthouder en nagaan of er indicaties van mogelijke overtredingen van regelgeving aan de orde zijn. Wanneer de verzekeraar een melding heeft gedaan aan de toezichthouder dan verkrijgt de externe accountant een afschrift van de gedane melding. Daarnaast laat de externe accountant het bestuur van de verzekeraar bevestigen dat het de externe accountant volledig op de hoogte gesteld heeft van omstandigheden die aanleiding geven tot melding, en die ook van invloed kunnen zijn op de jaarrekening of de staten. Hiervoor wordt verwezen naar Standaard 580, *Schriftelijke bevestigingen*. Dit laat onverlet dat de externe accountant een zelfstandige meldingsplicht heeft (Zie Par. 4.1.1.2).

4.1.1.6 De externe accountant maakt, mede in verband met de vereiste zorgvuldigheid, de inhoud van een eventuele voorgenomen melding kenbaar aan het bestuur van de verzekeraar. Alvorens de externe accountant de melding doet, stelt de externe accountant het bestuur in de gelegenheid om de toezichthouder te informeren. Dit laat onverlet de wettelijke eis aan de externe accountant om zo spoedig mogelijk zelf tot melding over te gaan. Dit betekent dat de externe accountant normaliter binnen enkele werkdagen nadat de externe accountant kennis heeft gekregen van de omstandigheden die aan de toezichthouders moeten worden gemeld, tot melding overgaat. De melding door de externe accountant vindt in alle gevallen (ook) schriftelijk plaats.

4.1.1.7 De NBA heeft voor de verzekeringssector een themalijst opgesteld. De themalijst bevat de relevante van toepassing zijnde regelgeving waarmee de externe accountant bij de controle van de jaarrekening of de staten voor DNB rekening mee houdt ten behoeve van eventuele meldingen aan toezichthouders. De themalijst is als Bijlage 3 bij deze handreiking opgenomen. De externe accountant betrekt deze bijlage in de uitvoering van de controlewerkzaamheden voortvloeiend uit Standaard 250.

4.1.2 *Verstrekken van inlichtingen door externe accountant aan de toezichthouder*

De verplichting van de externe accountant om de prudentieel toezichthouder DNB bepaalde inlichtingen betreffende een verzekeraar te verstrekken conform artikel 3:88 lid 4 Wft heeft betrekking op de volgende in art. 136 Bpr genoemde correspondentie:

- het accountantsverslag aan de bestuurders en de raad van commissarissen;
- de management letter/directiebrief; en
- overige correspondentie tussen de externe accountant en de verzekeraar die rechtstreeks betrekking heeft op de verklaring bij de jaarrekening of de staten van de verzekeraar.

4.1.3 *Overleg tussen de verzekeraar, DNB en de externe accountant*

4.1.3.1 Indien DNB daarom verzoekt, verstrekt de externe accountant van een verzekeraar een nadere toelichting op de door de externe accountant uitgevoerde controle en hieruit voortvloeiende rapportages. DNB stelt de verzekeraar in de gelegenheid om aanwezig te zijn bij de kennisgeving en bij het verstrekken van inlichtingen door de externe accountant[7].

4.1.3.2 Verzekeraars, hun externe accountants en DNB zijn gebaat bij goede samenwerking bij het uitwisselen van informatie zoals hiervoor bedoeld. Daarom zijn afspraken gemaakt tussen het Verbond van Verzekeraars (VvV), de NBA en DNB over een zogenoemd tripartiet overleg. Deze afspraken zijn gebaseerd op de bepalingen van artikel 1:93 lid 1b[8], 3:88 lid 4, 3:91 en 3:93 Wft.

4.1.3.3 De doelstelling van het tripartiet overleg is om retrospectieve en prospectieve informatie te delen waarmee wordt bijgedragen aan de effectiviteit en efficiëntie van de uit te voeren werkzaamheden van de betrokken partijen.

4.1.3.4 Aan het tripartiet overleg nemen deel:

- de verzekeraar, vertegenwoordigd door één of meer leden van het bestuur, de leiding van de interne auditfunctie en eventueel andere medewerkers. Het is in sommige situaties wenselijk dat één of meer leden van het bestuur aan het tripartiet overleg deelnemen, de verzekeraar kan echter besluiten om zich te laten vertegenwoordigen door alleen de leiding van de interne auditfunctie;
- de externe accountant en eventueel één of meer andere leden van het controleteam van de externe accountant;
- DNB, vertegenwoordigd door de voor de verzekeraar verantwoordelijke toezichthouders.

Bovengenoemde deelnemers aan het tripartiet overleg kunnen andere personen, bijvoorbeeld sleutelfunctiehouders, verzoeken om deel te nemen aan het overleg.

4.1.3.5 De frequentie van het tripartiet overleg dient tussen de betrokken partijen afgestemd te worden. De frequentie zal mede afhankelijk zijn van de toezichtklasse en -regime waarin DNB de verzekeraar heeft ingedeeld of specifieke ontwikkelingen bij de verzekeraar of de controle. De timing sluit bij voorkeur aan bij de controlecyclus van de externe accountant, waarbij bijvoorbeeld eenmaal gedurende het boekjaar (tussentijds overleg) en eenmaal na afloop van het boekjaar[9] (jaaroverleg) overleg kan plaatsvinden.

4.1.3.6 Binnen een groep van financiële ondernemingen bepaalt DNB van tevoren op welk niveau het overleg plaatsvindt, bijvoorbeeld een vergunning houdende verzekeraar, een (sub)groep, nationaal of internationaal, met inachtneming van de status van de betrokken verzekeraar en het van toepassing zijnde toezichtregime.

4.1.3.7 Het initiatief voor het tripartiet overleg ligt bij DNB. De externe accountant en verzekeraar (bestuur of interne audit functie) kunnen desgewenst ook een verzoek indienen tot het plannen van het tripartiet overleg.

4.1.3.8 De agenda voor het overleg wordt vooraf en in overleg vastgesteld door de deelnemers. Alle deelnemers kunnen vooraf agendapunten aandragen en stemmen in met de agenda.

[7] De in het verleden gemaakt afspraken tussen VvV, DNB en de NBA over de invulling van een tripartiet overleg voor verzekeraars zijn nog steeds actueel en verwerkt in deze handreiking.
[8] De toezichthouders kunnen vertrouwelijke gegevens of inlichtingen verkregen bij de vervulling van de toezichttaak, verstrekken aan de externe accountant die is belast met de wettelijke controle van de jaarrekening van een financiële onderneming, voor zover de vertrouwelijke gegevens of inlichtingen betrekking hebben op die financiële onderneming en noodzakelijk zijn voor de controle.
[9] Hiermee wordt tevens bedoeld: na afronding van de controle van de jaarrekening en de staten door de externe accountant en rapportage hierover.

4.1.3.9 Bij het overleg wordt openheid betracht door de deelnemende partijen over het:
- verstrekken van informatie: De deelnemers verstrekken informatie die op zorgvuldige wijze tot stand is gekomen zonder dat onnodige beperkingen worden opgelegd aan de bespreking van onderwerpen. Zo nodig geven de deelnemers een toelichting op de aard en de status van de informatie die zij verstrekken;
- verkrijgen van informatie: De deelnemers betrachten de nodige zorgvuldigheid ten aanzien van de informatie die zij gedurende het overleg verkrijgen, onder meer betreffende de vertrouwelijkheid van deze informatie, de geheimhoudingsplicht en de wijze waarop zij de verkregen informatie voor de eigen werkzaamheden gebruiken. Tijdens het overleg maken de deelnemers hun mening ten aanzien van informatie die zij van andere deelnemers verkrijgen, zoals de risicoanalyses, kenbaar aan de andere deelnemers.

4.1.3.10 Tijdens het overleg kunnen stukken worden uitgewisseld. Het overleg wordt genotuleerd en notulen worden na instemming van alle deelnemers definitief gemaakt.

4.1.3.11 De toezichthouders kunnen vertrouwelijke gegevens of inlichtingen die zijn verkregen bij de vervulling van de toezichttaak, verstrekken aan de externe accountant die is belast met de wettelijke controle van de jaarrekening van een verzekeraar, voor zover de vertrouwelijke gegevens of inlichtingen betrekking hebben op die verzekeraar en de toezichthouder die van belang acht voor de controle (art. 1:93 lid 1b Wft).

4.2 Toetsing en beoordeling organisatie-inrichting en risicobeheersing

4.2.1 *Drie linies voor interne beheersing*

4.2.1.1 Verzekeraars moeten hun bedrijfsvoering zo inrichten dat een beheerste en integere bedrijfsuitoefening gewaarborgd is (art. 3:10 en 3:17 Wft). Om risico's te beheersen moet een verzekeraar continu de beheersingscyclus doorlopen: risico's analyseren, beleid maken, beleid vertalen in procedures en maatregelen, beleid, procedures en maatregelen toetsen en eventueel bijstellen.

4.2.1.2 In aanvulling op de verantwoordelijkheden en werkzaamheden van de eerste linie (dagelijkse operatie) en de tweede linie (compliance, risk management en actuariële functie) dient de effectiviteit van de organisatie-inrichting en van de procedures en maatregelen bij een verzekeraar onafhankelijk te worden getoetst door een organisatieonderdeel dat deze functie[10] uitoefent, dit is de interne auditfunctie (derde linie).

4.2.1.3 In artikel 47 van Richtlijn Solvabiliteit II 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 is, het Solvabiliteit II risico gebaseerde toezicht raamwerk (ook wel 'Solvency II' genoemd), opgenomen dat verzekeraars voorzien in een doeltreffende interne auditfunctie. De interne auditfunctie evalueert of het intern controlesysteem en andere onderdelen van het governancesysteem adequaat en doeltreffend zijn. De interne auditfunctie is objectief en onafhankelijk van de operationele functies. Bevindingen en aanbevelingen van de interne auditfunctie worden gerapporteerd aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan, dat besluit welke maatregelen moeten worden getroffen met betrekking tot elk van de bevindingen en aanbevelingen van de interne auditfunctie en ervoor zorgt dat deze maatregelen worden uitgevoerd.

4.2.1.4 Nadere richtlijnen omtrent de interne auditfunctie bij verzekeraars zijn opgenomen in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 d.d. 10 oktober 2014 (in het bijzonder art. 258 lid 2, 271, 294 lid 6 en 308 lid 6) en de Richtsnoeren voor het governancesysteem EIOPA-BoS-14/253

[10] Volgens art. 17 Bpr gaat het om een 'interne controlefunctie'. Dat roept onbedoeld de suggestie op van een functie in de eerste of tweede lijn. Uit de wetsgeschiedenis en de toelichting op het Bpr blijkt dat een 'interne auditfunctie' wordt bedoeld zonder daarbij gekwalificeerde interne auditors te vereisen.

NL. Dit wordt hieronder uitgewerkt.

4.2.1.5 De interne auditfunctie heeft als taken (EIOPA Richtsnoeren voor het governancesysteem) :

- het opstellen, uitvoeren en bijhouden van een auditplan waarin de auditwerkzaamheden voor de komende jaren zijn vastgelegd, waarbij alle activiteiten en het volledige governancesysteem van de verzekeraar in aanmerking worden genomen;
- een risicogebaseerde benadering hanteren bij het bepalen van haar prioriteiten;
- over het auditplan rapporteren aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan van de verzekeraar;
- jaarlijks een interne auditrapport uitbrengen aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan op basis van de resultaten van de werkzaamheden die in overeenstemming met het plan zijn uitgevoerd. Met daarin de bevindingen en aanbevelingen, met inbegrip van de voorziene tijdperiode voor het oplossen van tekortkomingen en van de personen die verantwoordelijk zijn voor het oplossen van tekortkomingen, alsmede informatie over de realisatie van aanbevelingen;
- verifiëren in hoeverre de besluiten die door het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan worden genomen op basis van de aanbevelingen worden nageleefd.

4.2.1.6 Bij het invulling geven aan de rol van en uitvoering van werkzaamheden door de interne auditfunctie neemt deze de beginselen die zijn opgenomen in de gedelegeerde verordening in artikel 271 en richtsnoeren (40 -45) in acht, te weten:

- de onafhankelijkheid van de interne auditfunctie;
- het voorkomen van belangconflicten in de interne auditfunctie;
- interne auditbeleidslijnen (inclusief coördinatie en naleving op groepsniveau);
- interne auditplan;
- interne auditdocumentatie;
- de rapportage van auditaanbevelingen en tekortkomingen.

4.2.1.7 De verantwoordelijkheden en rol van de interne auditfunctie zijn afhankelijk van de aard, omvang, complexiteit en besturing van de verzekeraar en zijn beschreven in het Internal Audit Charter.

4.2.2 *DORA*

4.2.2.1. De Digital Operational Resilience Act, hierna DORA is van toepassing vanaf 17 januari 2025. DORA is een Europese verordening met als doel dat financiële organisaties IT-risico's beter beheersen en daarmee weerbaarder worden tegen cyberdreigingen. DORA stelt onder meer eisen ten aanzien van IT-risicomanagement, IT-incidenten, periodieke testen van digitale weerbaarheid en de beheersing van risico's bij uitbesteding aan (kritieke) derden. Daarbij wordt rekening gehouden met de grootte, het risicoprofiel en het systeembelang van individuele organisaties. Actuele informatie over DORA is te vinden op de website van DNB en AFM.

4.2.2.2 Zowel in de DORA Regulation als in de Regulatory Technical Standards (RTS-en) zijn rollen en werkzaamheden geformuleerd voor de interne auditfunctie. In deze handreiking is een beperkt aantal audit gerelateerde elementen uit de regelgeving benoemd. Voor de actuele regelgeving verwijzen we naar de officiële publicaties.

Binnen de DORA Regulation is een rol voor de interne auditfunctie opgenomen in de volgende artikelen:

- Artikel 6/ De financiële entiteit heeft een passend gescheiden en onafhankelijke internal audit functie. Het kader voor ICT-risicobeheer (RTS: ICT risk management framework) is onderhevig aan internal audits en wordt opgenomen in het audit plan, waarbij de frequentie en focus in

verhouding staat tot het ICT risico. De rapportage heeft een formeel follow up proces en er zijn eisen gesteld t.a.v. de betrokken auditors.
- Artikel 11/ Respons- en herstelplannen, als onderdeel van het kader van ICT-risicobeheer, worden onderworpen aan internal audits.

En over het gebruikmaken van het recht op audit door de financiële entiteit:
- Artikel 27/ Vereisten voor testers voor het uitvoeren van TLPT (thread-led penetration testing) (wanneer van toepassing), hierbij zijn eisen gesteld aan de te gebruiken testers.
- Artikel 28/ Basisbeginselen voor een degelijk beheer van het ICT-risico van derde aanbieders: de instelling moet risicogebaseerd vooraf de frequentie van de audits en audit onderwerpen bepalen bij het uitoefenen van toegangs-, inspectie- en auditrechten. Bij een hoog niveau van technische complexiteit dient de financiële entiteit de kennis en vaardigheden van de interne of externe auditors te verifiëren.
- Artikel 30/ de financiële entiteit moet contractueel regelen dat bij aanbieders van ICT diensten die kritieke of belangrijke functies ondersteunen er onbeperkte rechten zijn van toegang, inspectie en audit door de financiële entiteit of een aangestelde derde partij alsmede dat de aanbieder deelneemt en meewerkt aan het uitvoeren van een TLPT.

4.2.2.3 Er zijn als onderdeel van de DORA Regulation verschillende z.g. Regulatory en Implementing Technical Standards ontwikkeld en gepubliceerd. Verwezen wordt naar de website van DNB en AFM.

4.2.2.4 Verzekeringsmaatschappijen die op grond van de Richtlijn Solvabiliteit II (2025/2 en 2009/138/EG) een aanvraag doen voor gebruik van een (partieel) intern kapitaalmodel moeten aantonen dat zij voldoen aan de aan het gebruik van dit model gestelde vereisten conform artikel 112 van de Richtlijn. De vereisten voor het applicatiepakket zijn door EIOPA vastgelegd in de ‘Common Application Package For Internal Models’ en bijbehorend applicatietemplate (inhoudsopgave) waarin verzekeringsmaatschappijen alle bij het applicatiepakket behorende documenten vermelden.

DNB verwacht zoals uitgewerkt in Open Boek Toezicht, Verzekeraars onder Prudentieel toezicht, Pilaar 1 interne modellen van de interne auditfunctie een opinie ten behoeve van de Raad van Bestuur en een (vormvrij) memorandum met de belangrijkste uitgevoerde werkzaamheden en de bevindingen per relevant onderdeel van het in te dienen applicatiepakket.

4.2.3 *Externe accountant*

4.2.3.1 Voor het prudentieel toezichtkader en de daaruit voorvloeiende rapportage vereisten en accountantscontrole kunnen 3 soorten verzekeraars worden onderscheiden:
1 Richtlijn Verzekeraars: hierop is de Richtlijn Solvabiliteit II van toepassing;
2 Solvency II Basic verzekeraars: hierop is het in de Wft verankerd regime Solvency II Basic van toepassing;
3 Vrijgestelde verzekeraars: deze verzekeraars zijn op basis van artikel 1e, 1f en 1g van de Vrijstellingsregeling Wft vrijgesteld van prudentieel toezicht.

4.2.3.2 Voor Richtlijn verzekeraars evalueert de externe accountant als onderdeel van de toetsing van de organisatie brede beheersmaatregelen de opzet en het bestaan van de vier sleutelfuncties die deel uitmaken van het governancesysteem van verzekeraars (Richtlijn 2009/138/EG art. 41 t/m 49), te weten de risicomanagementfunctie, de compliance functie, de actuariële functie en de interne auditfunctie aan de hand van de aanwijzingen die zijn gegeven in Richtsnoeren voor het governancesysteem (EIOPA-BoS-14/253 NL). De interne auditfunctie vervult in de regel een belangrijke rol in de vaststelling en de rapportage aan het beleidsbepalend en toezichthoudend orgaan dat de overige drie sleutelfuncties conform de EIOPA voorschriften zijn ingericht en

functioneren.

4.2.3.3 Voor verzekeraars met beperkte risico omvang of bijkantoor dient de opdracht tot onderzoek van de jaarrekening door de externe accountant van een verzekeraar conform art. 22 Bpr te voorzien in een toetsing en beoordeling op hoofdlijnen met betrekking tot de toereikendheid van de organisatie-inrichting en risicobeheersing. De bepalingen van en ingevolge de Wft geven geen nadere voorschriften voor de toetsing en beoordeling.

De toevoeging ‘op hoofdlijnen’ refereert aan de diepgang van de toetsing en beoordeling, die in samenhang moet worden bezien met het door de verzekeraar tot stand te brengen niveau van risicobeheersing, namelijk de beheersing van die risico’s die een materiële invloed kunnen hebben op de financiële prestaties, financiële positie, continuïteit of reputatie van de verzekeraar. Dit omvat tevens de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

4.2.3.4 Voor zowel Richtlijn verzekeraars als verzekeraar met beperkte risico omvang heeft de externe accountant, met inachtneming van de opdracht, een eigen taak en verantwoordelijkheid ter zake van de inrichting en uitvoering van de werkzaamheden.

4.2.3.5 De door de externe accountant te verrichten werkzaamheden zijn gericht op de toetsing en beoordeling van de toereikendheid van de opzet, alsmede van de implementatie in de bedrijfsprocessen (het bestaan), van de organisatie-inrichting en risicobeheersing, en derhalve niet op de (doorlopend goede) werking. De werking is mogelijk wel van belang in de context van de jaarrekeningcontrole, maar de toetsing hiervan maakt geen onderdeel uit van de ingevolge de Wft te verrichten (additionele) werkzaamheden betreffende de organisatie-inrichting en risicobeheersing.

4.2.3.6 De concrete invulling van de door de externe accountant te verrichten (additionele) werkzaamheden is sterk afhankelijk van de aard van de verzekeraar en moet daarom van geval tot geval worden vastgesteld. De verzekeraar dient zelf op grond van de toezichtregelgeving vast te stellen in hoeverre de bepalingen van en ingevolge de Wft worden nageleefd. De externe accountant zal waar mogelijk vanuit efficiëntieoogpunt gebruik maken van hetgeen aan interne beoordelingen, onder meer door de interne auditfunctie en vanuit riskmanagement, is opgesteld.

4.2.3.7 De toetsing en beoordeling kunnen worden uitgevoerd op basis van onder meer:
- eerdere ervaringen met de verzekeraar;
- kennisnemen van verantwoordingen over interne onderzoeken door de verzekeraar;
- gesprekken met bestuur, raad van commissarissen of auditcommissie, en anderen van de verzekeraar;
- gesprekken met de staf van de interne auditfunctie en het kennisnemen en beoordelen van het auditplan, de werkdossiers en de rapportages van de interne auditfunctie;
- kennisnemen van de rapportages van toezichthouders;
- kennisnemen van overige interne (beleids-)documenten;
- kennisnemen van notulen van vergaderingen van bestuur, raad van commissarissen, auditcommissie en risicobeheercommissie.

4.2.3.8 Hoewel de externe accountant geen separaat algeheel oordeel hoeft te formuleren over de organisatie-inrichting en risicobeheersing, brengt de externe accountant wel verslag uit van het onderzoek in het kader van de controle aan het bestuur en de raad van commissarissen in de management letter of het accountantsverslag. Daarin vermeldt de externe accountant ook de bevindingen met betrekking tot de organisatie-inrichting en risicobeheersing. Uitkomsten van de werkzaamheden die additioneel, dus los van de jaarrekeningcontrole, zijn uitgevoerd worden

gerapporteerd in een afzonderlijke paragraaf of waar nodig in een afzonderlijk verslag.

4.3 Controle staten

4.3.1 *Algemeen*

4.3.1.1 Het begrip verzekeraars omvat levensverzekeraars, schadeverzekeraars, natura-uitvaartverzekeraars en herverzekeraars. Deze verzekeraars, zoals bedoeld in artikel 1:1 Wft, moeten een vergunning hebben van DNB om hun activiteiten uit te voeren. Om te kunnen bepalen of genoemde vergunningplicht van toepassing is op (voorgenomen) activiteiten dient eerst te worden bepaald of sprake is van verzekeren. Een verzekeraar sluit bedrijfsmatig voor eigen rekening verzekeringen af. De Wet op het financieel toezicht (Wft) verwijst naar het Burgerlijk Wetboek (art. 7:925 BW) voor een definitie van het begrip verzekering.

Zoals ook aangegeven in 4.2.3.1, kunnen voor het prudentieel toezichtkader en de daaruit voorvloeiende rapportage vereisten en accountantscontrole 3 soorten verzekeraars worden onderscheiden:

1 Richtlijn Verzekeraars: hierop is de Richtlijn Solvabiliteit II van toepassing;
2 Basic Verzekeraars en
   - een nieuwe subcategorie kleine en niet-complexe verzekeraars met elk eigen criteria: de meesten van hen vallen onder het zogeheten Solvency II Basic-regime: in de Wft verankerd;
3 Vrijgestelde verzekeraars: deze (allerkleinste) verzekeraars zijn op basis van artikel 1e, 1f en 1g van de Vrijstellingsregeling Wft vrijgesteld van prudentieel toezicht.

4.3.1.2 De Richtlijn Solvabiliteit II is in de Wft en lagere regelgeving ingevoerd. Het doel van het prudentieel toezichtkader in Richtlijn Solvabiliteit II is de bescherming van de polishouders. Richtlijn Solvabiliteit II stelt eisen aan het risicobeheer van verzekeraars, de financiële weerbaarheid en zorgt op Europees niveau voor meer harmonisatie. De wijzigingsrichtlijn schrijft tevens voor om beter rekening te houden met risico's zoals klimaatverandering en macroprudentiële risico's. Richtlijn Solvabiliteit II onderkent drie pilaren:

- pilaar 1: kwantitatieve financiële eisen, en betreft de berekening van de marktwaardebalans en de kapitaalseis;
- pilaar 2: kwalitatieve eisen en toezichtproces, en betreft de processen en governance;
- pilaar 3: rapportageverplichtingen aan toezichthouder en publiek, en betreft de verslaglegging richting toezichthouder en andere stakeholders.

4.3.1.3 De bepalingen vanuit Richtlijn Solvabiliteit II zijn van toepassing op de zogeheten 'Richtlijnverzekeraars'. Twee groepen verzekeraars vallen niet onder Richtlijn Solvabiliteit II[11] vanwege hun geringe omvang (verzekeraars met beperkte risico-omvang) en/of branche waarin zij werkzaam zijn:

a kleine verzekeraars met bruto premie-inkomsten van jaarlijks minder dan 15 miljoen euro en technische voorzieningen (zonder aftrek van de bedragen die op grond van herverzekeringsovereenkomsten en van *Special Purpose Vehicles)* van minder dan 50 miljoen euro[12] (waarbij schadeverzekeraars geen aansprakelijkheids-, krediet- en borgtochtverzekeringsrisico's dekken - tenzij als bijkomend risico), alsmede vrijgestelde verzekeraars; en
b natura-uitvaartverzekeraars.

Voor de *kleine en niet-complexe* verzekeraars en *natura-uitvaartverzekeraars* geldt in Nederland

[11] Laatste wijziging van de opgenomen grensbedragen opgenomen in: Bekendmaking van de aanpassing aan de inflatie van de bedragen die worden vermeld in Wijzigingsrichtlijn 2025/2/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf

[12] Voor verzekeraars die tot een groep behoren geldt conform artikel 4 lid 1.c van de Richtlijn een grens van 50 miljoen euro voor de totale (bruto) technische voorzieningen (zonder aftrek van de bedragen die op grond van herverzekeringsovereenkomsten en *Special Purpose Vehicles*) van de groep.

een aangepast nationaal toezichtregime, welke is verankerd in de Wft, het zogeheten Solvency II Basic-regime. De bepaling van de solvabiliteitspositie voor deze verzekeraars komt in belangrijke mate overeen met en is afgeleid van de bepalingen zoals opgenomen in de Richtlijn Solvabiliteit II. De allerkleinste verzekeraars vallen ook buiten dit Basic-regime.

In de wijzigingsrichtlijn wordt ter vereenvoudiging en verlichting van de regels voor zogeheten *kleine en niet-complexe verzekeraars* een nieuwe categorie van (her)verzekeraars met een laag risicoprofiel geïntroduceerd, terwijl het belang van goed toezicht en de financiële stabiliteit behouden blijft. De nieuwe categorie *van kleine en niet-complexe verzekeraars* is gebaseerd op criteria op zowel individueel niveau, als op groepsniveau.
In het nieuwe artikel 2bis van de richtlijn Solvabiliteit II worden de criteria voor het aanmerken van verzekeraars als klein en niet-complex genoemd, waaraan voldaan moet zijn twee opeenvolgende boekjaren voorafgaand aan het jaar van de nieuwe categorie. De criteria zijn onder andere:

- voor levensverzekeraars een drempel van € 20 miljoen premie-inkomsten, waarbij de technische voorzieningen voor levensverzekeringsactiviteiten niet meer dan € 100 miljoen mogen bedragen;
- voor schadeverzekeraars geldt dat de maximum premie-inkomsten € 20 miljoen uit andere lidstaten dan Nederland mogen bedragen, welke 10% is van de totale jaarlijkse bruto geboekte premie-inkomsten, en dat de gemiddelde *combined ratio* over de afgelopen drie jaar kleiner is dan 100%.

De door Solvency II Basic verzekeraars in te dienen staten zijn net als alle ‘Richtlijn verzekeraars’ onderworpen aan accountantscontrole.

In artikel 2.4 van de Regeling prudentieel toezicht verzekeraars met beperkte risico-omvang is bepaald welke staten onder de reikwijdte van de externe accountant vallen.
Het overzicht uit bijlage 3 van de Regeling prudentieel toezicht verzekeraars met beperkte risico-omvang is opgenomen in bijlage 2 van deze praktijkhandreiking.
Solvency II Basic verzekeraars kunnen er vrijwillig voor kiezen onder het Solvabiliteit II toezichtskader te vallen.

4.3.1.4 Schade en natura-uitvaart verzekeraars die voldoen aan de eisen zoals gesteld in artikel 1e, 1f en 1g van de Vrijstellingsregeling Wft vallen buiten het regime voor Solvency II Basic en vallen daarmee buiten het prudentieel toezicht van DNB.

4.3.1.5 De bepalingen ten aanzien van het opstellen van de staten onder de Richtlijn Solvabiliteit II zijn opgenomen in artikel 3:72 (lid 3 en 7) van de Wft en artikel 130 lid 3 en 4 van het Besluit Prudentiële regels Wft (Bpr). In de Richtlijn Solvabiliteit II is een controleverplichting opgenomen van de solvencybalans, opgenomen in het Solvency and Financial Condition Report, SFCR. Op grond van artikel 3:72, zevende lid, Wft, artikel 133 Bpr en de Regeling staten financiële ondernemingen Wft bestaat er reeds een controleplicht op onder meer de balans in de jaarlijkse kwantitatieve rapportage staten (QRT’s).

In artikel 134c Bpr staat dat indien een controle op de QRT's is uitgevoerd, de controleverklaring aan de toezichthouder is verstrekt, en de balans die als onderdeel van het SFCR openbaar wordt gemaakt consistent is met de QRT's, dan geldt geen controleplicht op de Solvency II balans als onderdeel van het SFCR en zullen verzekeraars niet worden verplicht een afzonderlijke controleverklaring met betrekking tot de Solvency II balans in de SFCR opgesteld door de externe accountant in te dienen bij DNB. In dat geval is de nauwkeurigheid van openbaargemaakte informatie immers reeds geborgd.[13] In bijlage 7 van de Regeling staten

[13] Tekst gebaseerd op het Ontwerp Implementatiebesluit wijzigingsrichtlijn SII consultatieversie 30 juni 2026

financiële ondernemingen Wft 2011 (de Regeling) is vastgelegd welke staten onder de reikwijdte van de werkzaamheden van de externe accountant vallen. De externe accountant refereert in de controleverklaring aan de in de controle betrokken staten. De link naar dit overzicht is opgenomen in bijlage 1 van deze handreiking. Solo refereert aan een vergunning houdende verzekeringsentiteit.
In artikel 134 dc Bpr is verder geregeld dat de vereisten voor een audit van de balans zoals opgenomen in artikel 134c Bpr, gelden ook voor de balans op **groepsniveau** die wordt gepubliceerd in de SFCR van de verzekeringsrichtlijngroep. Groep refereert aan de verzekeringsgroep die aan het hoofd staat van één of meer vergunning houdende verzekeringsentiteiten. De verplichtingen met betrekking tot de SFCR op groepsniveau worden nu, op grond van artikelen 3:288i, tweede lid, en 3:73c, tweede lid, van de Wft, opgenomen in een nieuw artikel 134dc van het Bpr.

4.3.1.6 De Nederlandse wetgever heeft wettelijk verankerd in artikel 3:72 Wft en artikel 133 en 134 Bpr dat de externe accountant van verzekeraars jaarlijks een accountantscontrole uitvoert. In de Wijzigingsrichtlijn Solvabiliteit II is opgenomen dat DNB macroprudentieel toezicht kan houden op zowel individueel als ook groepsniveau. Het groepstoezicht wordt in principe uitgevoerd op het niveau van de hoogste verzekeringsonderneming (moeder) of verzekeringsholding. Verzekeringsgroepen moeten op het niveau van de groep voldoen aan vereisten op het gebied van solvabiliteit van de groep, governance en risicobeheer, betrouwbaarheid en deskundigheid, de groep SFCR en bepalingen die zien op samenwerking tussen Europese toezichthouders. Het toezicht brengt een rapportage-inspanning met zich mee waaraan verzekeraars moeten voldoen. Dit stelt eisen aan de operationele organisatie van verzekeraars om de kwaliteit en tijdigheid van de rapportages te kunnen waarborgen.

4.3.1.7 De externe accountant heeft, met inachtneming van de opdracht, een eigen taak en verantwoordelijkheid ter zake van de inrichting en uitvoering van de werkzaamheden voor de controle van de staten. De externe accountant betrekt bij de overwegingen het feit dat de staten van verzekeraars, zijn bedoeld voor het toezicht dat door DNB wordt uitgeoefend.

4.3.1.8 Gelet op de aan de organisatie-inrichting en risicobeheersing gestelde eisen overweegt de externe accountant voor de controle van de staten een passende mix van systeemgerichte en gegevensgerichte werkzaamheden. Dat betekent dat de externe accountant bij de werkzaamheden de organisatie rond de totstandkoming van de staten onderzoekt en de bevindingen hierover en gevolgen voor de controleaanpak rapporteert. Deze werkwijze ligt ook besloten in de vereiste toetsing en beoordeling op hoofdlijnen met betrekking tot de toereikendheid van de organisatie-inrichting en risicobeheersing bij verzekeraars.

4.3.1.9 In artikel 133 van het Bpr is bepaald dat voor solo verzekeraars eenmaal per jaar het onderzoek van de staten moet worden uitgevoerd. Omdat de staten geen volledige set van financiële overzichten voor algemene doeleinden vormen, wordt over het onderzoek van de staten gerapporteerd met een controleverklaring conform Standaard 800, *Bijzondere overwegingen – controles van financiële overzichten die zijn opgesteld in overeenstemming met stelsels voor bijzondere doeleinden.*

4.3.1.10 Met de controleverklaring bij de jaarrekening, de managementletter en het accountantsverslag rapporteert de externe accountant over de hoofdlijnen van de controleaanpak en uitkomsten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden uit het controleproces van de jaarrekening.

De externe accountant rapporteert aanvullend over de bevindingen uit de controle van de staten. Dit sluit aan bij de verantwoordelijkheid van de externe accountant om te rapporteren aan de personen belast met governance (Standaard 260, *Communicatie met de met governance belaste personen*). Voor zover bevindingen al in de eerdergenoemde rapportages zijn

opgenomen, behoeven deze niet in deze rapportage herhaald te worden, aangezien de andere rapportages ook reeds ter beschikking staan van de toezichthouder.

4.3.2 *Reikwijdte van de controle door de externe accountant*

4.3.2.1 Op grond van de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS) is Standaard 720, *De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot andere informatie* van toepassing. De Standaard 720 werkzaamheden richten zich op het vaststellen van de adequate toepassing en afwerking van de validatiecontroles[14] bij het rapporteren door de financiële onderneming. Dit betreft met name de toepassing en afwerking van de set aanvullende controleregels Solvency II ten behoeve van de niet gecertificeerde staten. Voor opvallende en/of afwijkende meldingen dienen verklaringen aanwezig te zijn. Meer concreet worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Stel vast dat de laatste vier cijfers of letters van het hashtotaal dat berekend is over het XBRL-bestand overeenkomt met de laatste vier cijfers/letters van het hashtotaal dat verkregen is via het DNB portaal.
- Stel vast dat de XBRL-bestanden technisch juist en volledig tot stand zijn gekomen (technisch gevalideerd).
- Stel vast dat de XBRL-bestanden op het DNB portaal de status ‘voldaan’ hebben en beoordeel de validatierapportages vanuit het DNB portaal.
- Stel vast dat de meest recente en beschikbare validatieregels (EIOPA) zijn toegepast in het validatieproces en dat er uit de validatiecheck geen blokkerende uitzonderingen naar voren komen en dat niet-blokkerende uitzonderingen voldoende zijn verklaard. De externe accountant hanteert als uitgangspunt bij de niet-blokkerende uitzonderingen de verklaringen / analyse door de financiële onderneming zelf en beoordeelt hier de toereikendheid van.

4.3.2.2 Op de overige informatie in het door de verzekeraar in te dienen Solvency Financial Condition Report (SFCR) en Regulatory Solvency Report (RSR) wordt geen verplichte accountantscontrole toegepast, maar kan deze vrijwillig plaatsvinden. Op de Solvency II balans in de SFCR is een auditplicht, maar zie paragraaf 4.3.1.5, dit geldt niet als er gecontroleerde staten zijn ingediend bij de toezichthouder en de Solvency II balans consistent is met de Solvency II balans in de jaarlijkse kwantitatieve rapportagestaten. Het bestuur van de verzekeraar is verantwoordelijk voor het opstellen van de Solvency II balans in de SFCR die gelijk is aan de gecontroleerde staten. Indien de Solvency II balans afwijkt zal DNB om heraanlevering van de jaarstaten vragen. (Zie ook Par. 4.3.7.7.)

4.3.3. *Samenhang controle staten en controle jaarrekening*

4.3.3.1 De controle-aanpak van de staten valt doorgaans uiteen in de beoordeling van de organisatie-inrichting en risicobeheersing van de verzekeraar met betrekking tot de totstandkoming van de staten, waarbij de externe accountant overweegt de effectieve werking van deze interne beheersingsmaatregelen te toetsen, en de (gegevensgerichte) controle van de staten, waaronder de kernonderdelen economische balans (inclusief eigen vermogen), solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste.

4.3.3.2 De controle van de staten kan niet los gezien worden van de controlewerkzaamheden die reeds ten behoeve van de jaarrekening worden uitgevoerd, alsmede het algehele beheersingskader en stelsel van interne controle bij de verzekeraar. Reeds relevante uitgevoerde controlewerkzaamheden en de daaruit voorvloeiende resultaten uit de controle van de jaarrekening worden meegenomen in zowel de inrichting van de controle, als de identificatie en de evaluatie van de (on)gecorrigeerde controleverschillen en bevindingen.

[14] Deze validatieregels zijn onderdeel van de XBRL taxonomie. De controle van deze validatieregels, waarmee verbanden in de andere informatie worden gecheckt, is iets anders dan XBRL-tags zelf zoals beschreven in Standaard 720, paragraaf A10.

4.3.3.3 De externe accountant betrekt bij de controle nadrukkelijk gebeurtenissen die zijn opgetreden in de tussenliggende periode vanaf de controle van de jaarrekening tot aan het afgeven van de controleverklaring bij de staten.

4.3.3.4 Bij de controle van de staten controleert de externe accountant de afwijkingen tussen de grondslagen toegepast bij de jaarrekening en grondslagen toegepast bij de staten onder Solvency II.

De verzekeringsmaatschappij maakt de benodigde aanpassingen inzichtelijk inclusief de oorzaak voor het verschil in waardering en classificatie en de onderliggende documentatie voor de waardering en classificatie.

4.3.3.5 Een deel van de te controleren staten bevat informatie die de externe accountant niet onderzoekt voor controle van de jaarrekening. De bron van de gegevens is niet altijd de financiële administratie. Deze gegevens worden veelal ontleend aan systemen voor de beheersing van de verzekeringstechnische risico's.

Daarnaast is de mate van detaillering van de gegevens in de staten groter dan de gegevens die in de jaarrekening worden gepresenteerd. De externe accountant zal daarom de controleaanpak voor de staten moeten inrichten om voldoende en geschikte controle informatie voor de additionele informatie te verkrijgen.

4.3.3.6 Bepaalde specifieke vereisten vragen om een uitleg of interpretatie door de verzekeraar om deze in de praktijk toe te kunnen passen. De externe accountant toetst deze uitleg of interpretatie van de vereisten aan de beschikbare informatie, zoals de Q&A's die de DNB publiceert. Hierbij is het van belang dat de externe accountant zelfstandig tot een oordeel komt en zich niet (primair) laat leiden door de uitleg en interpretatie van de verzekeraar. Bij twijfel laat de externe accountant de verzekeraar contact opnemen met DNB om vast te stellen of de uitleg of interpretatie van de verzekeraar door DNB wordt gedeeld. De externe accountant neemt kennis van deze correspondentie en onderliggende documentatie.

4.3.3.7 Bij de bepaling van de solvabiliteitskapitaalvereiste kan de verzekeraar gebruikmaken van de standaard formule, een intern model of een partieel intern model. Bij de onderdelen waar gebruik wordt gemaakt van de standaardformule stelt de externe accountant vast dat de verzekeraar bij de uitvoering de bepalingen van de Richtlijn Solvabiliteit II, de gedelegeerde verordening, de richtsnoeren zoals uitgebracht door EIOPA en de Q&A's zoals gepubliceerd door DNB in acht heeft genomen. De externe accountant neemt kennis van overige eisen en verkregen toestemmingen van DNB en controleert de juiste toepassing hiervan in de te controleren staten.

4.3.3.8 Bij een (partieel) intern model stelt de externe accountant vast dat de toezichthouder formeel heeft ingestemd met het gebruik van dit interne model. De externe accountant stelt vast dat het door DNB voor gebruik goedgekeurde model feitelijk is geïmplementeerd. De externe accountant stelt tevens vast dat naderhand doorgevoerde wijzigingen, voor zover als niet materieel beoordeeld door de verzekeraar, ter kennis zijn gebracht van de toezichthouder en dat de overige wijzigingen door de toezichthouder zijn goedgekeurd.

DNB toetst het applicatiepakket aan de Solvabiliteit II regelgeving met betrekking tot Interne Modellen: de Richtlijn Solvabiliteit II inclusief amendementen (SII Directive), de Uitvoeringsverordening (Delegated Acts), de Technische standaarden (Implementing Technical Standards on the supervisory approval processes) en de Richtsnoeren van EIOPA (SII Guidelines). Op een aantal onderwerpen heeft DNB de sector voorzien van nadere guidance

(Model Change guidance, Model Validation guidance). De uiteindelijke toestemming voor het gebruik van het Interne Model is een beslissing van DNB.

Na initiële goedkeuring door DNB verkrijgt de externe accountant voldoende en geschikte controle-informatie omtrent waarborgen voor de permanente goede werking van de modellen middels adequate bij de verzekeraar aanwezige interne change management-procedures. Deskundigheid over het doel van de modellen, de rekenregels en de parameters die de uitkomsten in belangrijke mate kunnen beïnvloeden, zijn bij de planning en uitvoering van deze werkzaamheden van belang.

Voorts neemt de externe accountant art. 65 Bpr in acht bij de uitvoering van de werkzaamheden. De externe accountant neemt hiertoe kennis van de correspondentie met DNB aangaande het toe te passen model in relatie tot het risicoprofiel van de verzekeraar. In geval de verzekeraar een (partieel) intern model toepast stelt de externe accountant vast dat daar waar gebruik wordt gemaakt van de standaardformule dit door de verzekeraar gedocumenteerd is en expliciete instemming is verkregen van DNB.

4.3.3.9 Bij de opstelling van de economische balans, en het bepalen van de Solvency Capital Requirement (SCR) met behulp van een (partieel) intern model of de standaardformule zal gebruik worden gemaakt van de voor dit doel verzamelde data. De externe accountant zal gelet op het belang zekerheid moeten verkrijgen over de betrouwbaarheid daarvan. Indien nodig neemt de externe accountant de onderliggende systemen en processen, voor zover nog niet gecontroleerd tijdens de jaarrekeningcontrole, mee in de controlewerkzaamheden.

4.3.3.10 Op grond van de regelgeving is door de verzekeraars de actuariële functie ingericht die een tweedelijns rol vervult. Bij de beoordeling van de interne beheersing zal de externe accountant ook de opzet en bestaan van de door de actuariële functie uitgevoerde interne toetsingen evalueren. Op basis daarvan besluit de externe accountant over de mate waarin de toetsing van deze interne beheersingsmaatregel zal worden ingezet om op de geïdentificeerde risico's in te spelen.

4.3.3.11 De externe accountant geeft zich rekenschap van het feit dat het controledossier alle relevante controle-informatie omvat die het oordeel over de te controleren staten onderbouwt. Dit impliceert dat daar waar de externe accountant bij de controle gebruik maakt van de werkzaamheden die uitgevoerd zijn bij de jaarrekeningcontrole, de externe accountant de relevante controle-informatie overneemt in het controledossier.

4.3.3.12 Overgangsbepalingen implementatiewet wijzigingsrichtlijn Solvabiliteit II 2027 zijn te vinden op de EIOPA website: EIOPA proposes amendments aimed at easing insurers' supervisory reporting and disclosure requirements - European Insurance and Occupational Pensions Authority (europa.eu) . Hierin staat onder andere dat de nieuwe regels en templates van de Solvency II review die in gaat per 30 januari 2027, pas voor het eerst moeten worden toegepast op de kwartaal- en jaarstaten van 2027.

4.3.4 *Materialiteit in de controle*

4.3.4.1 Het is van belang op te merken dat de externe accountant bij de overwegingen ten aanzien van materialiteit zich rekenschap geeft dat de af te geven controleverklaring een beperkte verspreidingskring kent (dat wil zeggen de verzekeraar en DNB). DNB informeert de externe accountant of er specifieke omstandigheden zijn waarvan de externe accountant zich rekenschap moet geven in het bepalen van de materialiteit en controletoleranties.

Voor wat betreft de toe te passen materialiteit voor de controle van de staten maakt de externe accountant onderscheid in:

a informatie die in direct verband staat met de 'ratio of Eligible own funds to Solvency Capital Requirement' (hierna: SCR-ratio);
b informatie die niet in direct verband staat met de SCR-ratio.

4.3.4.2 De externe accountant documenteert de wijze waarop de externe accountant de materialiteit heeft bepaald en de uitgangspunten, veronderstellingen en overwegingen die daarbij zijn gehanteerd. Hierbij documenteert de externe accountant specifiek de overwegingen voor de eventuele afwijking van de materialiteit die gehanteerd is voor de jaarrekeningcontrole en de materialiteit die gehanteerd is voor de controle van de staten.

4.3.4.3 Bij de afsluiting van de controle voert de externe accountant een evaluatie uit van de geconstateerde fouten overeenkomstig Standaard 450, *Evaluatie van tijdens de controle geïdentificeerde afwijkingen*. Uitgangspunt is dat geconstateerde afwijkingen worden gecorrigeerd. De externe accountant verzoekt het management de geconstateerde afwijkingen te corrigeren. Indien het management weigert om sommige of alle door de externe accountant meegedeelde afwijkingen te corrigeren, verwerft de externe accountant inzicht in de redenen van het management om de correcties niet uit voeren, en zal de externe accountant met dat inzicht rekening houden bij het evalueren of de financiële overzichten als geheel geen afwijking van materieel belang bevatten.

4.3.4.4 De bepaling van de materialiteit voor informatie die in direct verband staat met de SCR-ratio, is een zaak van professionele oordeelsvorming en is situatieafhankelijk. Een belangrijk uitgangspunt voor het bepalen van de materialiteit is de SCR-ratio. Deze SCR-ratio is het quotient van de in aanmerking te nemen Eligible Own Funds (EOF) en de berekende Solvency Capital Requirement (SCR). Bij de bepaling van de materialiteit maakt de externe accountant een analyse van de omstandigheden omtrent de solvabiliteitspositie. Voor wat betreft de solvabiliteitspositie is het van belang dat een eventueel opgetreden fout tot gevolg kan hebben dat de gebruiker ten onrechte tot een bepaalde beslissing komt.

4.3.4.5 Voor de bepaling van de materialiteit in een absoluut bedrag in euro's beschouwt de externe accountant, naast de voor de jaarrekeningcontrole gehanteerde materialiteit, de bandbreedte voor een acceptabele afwijking van de SCR-ratio.

De door de externe accountant te hanteren materialiteit wordt bepaald op basis van de acceptabele afwijking in procentpunten van de SCR-ratio en is afhankelijk van kwalitatieve en kwantitatieve factoren.

De bepaling van de afwijking in procentpunten is afhankelijk van de marge die er is ten opzichte van intern gestelde interventienormen dan wel ten opzichte van de wettelijk vereiste 100% ratio. Dit zijn bijvoorbeeld:
a het niveau dat van belang is om al dan niet tot uitkering van kapitaal of dividend over te gaan;
b het niveau waarop de verzekeraar stelt te zullen interveniëren om de solvabiliteitspositie te verbeteren door het aantrekken van aanvullend risicodragend vermogen of het verlagen van de risicopositie.

Naarmate de voor het jaar verwachte solvabiliteitspositie ruimer is zal de externe accountant een hogere afwijking in procentpunten van de SCR-ratio aanvaardbaar vinden (en daaruit resulterende materialiteit).

Als de SCR-ratio beneden de wettelijke 100% ligt (of een daling tot beneden dit niveau wordt verwacht) betrekt de externe accountant expliciet de marge tot de MCR in de vaststelling van de materialiteit. Tevens neemt de externe accountant de in hoofdstuk 4.1. genoemde meldplicht in

acht.

De externe accountant betrekt bij het bepalen van de uitvoeringsmaterialiteit het verworven inzicht in de entiteit, alsmede de aard en omvang van de afwijkingen die zijn vastgesteld bij eerdere controles, waaronder die bij de controle van de jaarrekening.

4.3.4.6 De externe accountant rapporteert de materialiteit, de door de externe accountant acceptabel geachte bandbreedte en de overwegingen daarbij via het accountantsverslag aan DNB. Wanneer er geen tripartiet overleg gepland is en sprake is van significante wijziging in de materialiteit ten opzichte van vorig jaar of significante omstandigheden die de materialiteit mogelijk beïnvloeden stemt de externe accountant vóór uitvoering van de controle de materialiteit en overwegingen hieromtrent af met DNB. De externe accountant documenteert overwegingen en eventuele correspondentie met DNB hierover.

4.3.4.7 De toegestane acceptabele afwijking van de SCR-ratio wordt vertaald in een controlematerialiteit in euro's voor zowel EOF als de SCR. Omdat de risicorichting primair een te hoge representatie van de solvabiliteitspositie betreft zal de externe accountant bij de bepaling van deze materialiteitsniveaus rekening houden met het risico van een overschatting van de EOF in combinatie met een onderschatting van de SCR. Bij een afwijking op de marktwaardebalans en daarmee op EOF kan er sprake zijn van een direct verlagend of verhogend effect op de SCR. De externe accountant weegt dit mee bij de bepaling van de acceptabele afwijking.

4.3.4.8 De EOF worden afgeleid uit de economische balans ('Excess of assets over liabilities') waarbij rekening wordt gehouden met de in de Richtlijn Solvabiliteit II opgenomen maximeringen ten aanzien van de kapitaalelementen. Deze economische balans kent als basis de balans die is gecontroleerd in het kader van de jaarrekeningcontrole met waar nodig aanpassingen van waarderingen en classificaties om te komen tot een marktwaardebalans op basis van voorschriften van de Richtlijn Solvabiliteit II. Bij de controle van de economische balans kan de materialiteit die bij de controle van de jaarrekening is gehanteerd het startpunt zijn. Als sprake is van een grote invloed van de aanpassing van de waarderingen naar marktwaarde kan ook overwogen worden voor de controle van de economische balans de materialiteit te bepalen als een percentage van de EOF. Dit percentage zou dan als uitgangspunt gelijk kunnen zijn aan het materialiteitsbedrag gehanteerd bij de controle van de jaarrekening uitgedrukt in een percentage van het eigen vermogen in de jaarrekening.

4.3.4.9 Van belang is dat de externe accountant tijdig met de verzekeraar het beeld van de externe accountant over de te hanteren materialiteit deelt. De verzekeraar zal bij de bepaling van de solvabiliteitspositie zelf ook een materialiteit hanteren. Deze dient lager of gelijk te zijn dan de door de externe accountant gebruikte materialiteit.

Door het vroegtijdig delen van het controleplan van de externe accountant met DNB wordt de toezichthouder geïnformeerd zodat desgewenst met deze gebruiker van de staten een (tripartiete) dialoog kan worden gevoerd als naar het beeld van de toezichthouder in de specifieke omstandigheden afwijkende materialiteitsoverwegingen meegenomen dienen te worden.

4.3.4.10 De informatie die niet in direct verband staat met de Solvency Capital Requirement (SCR)- ratio betreft de in de staten opgenomen presentatie van balansposten en andere kwantitatieve informatie die niet de SCR-ratio beïnvloeden. Omdat deze staten gedetailleerde uitsplitsingen bevatten met soms relatief geringe bedragen, controleert de externe accountant kleine bedragen onder een door de externe accountant te bepalen waarde niet.

4.3.4.11 Uit de controlewerkzaamheden op deze kwantitatieve informatie kunnen presentatie, saldering of

classificatieverschillen naar voren komen. Voor zover voor deze informatie de gedefinieerde rapportagematerialiteit (vooraf gedefinieerde grens voor het rapporteren van verschillen aan met governance belaste personen) kan worden toegepast, zal de externe accountant deze rapportagematerialiteit hanteren. Omdat deze informatie echter geen direct verband houdt met de uitkomst van de EOF en SCR, zal de externe accountant de geconstateerde verschillen ook kwalitatief evalueren. In overeenstemming met Standaard 450 dient de externe accountant het management te verzoeken deze afwijkingen te corrigeren. De niet-gecorrigeerde controleverschillen, alsmede de invloed die deze afzonderlijk of gezamenlijk op het oordeel van de controleverklaring kunnen hebben, dienen te worden gerapporteerd in het gedetailleerd rapport/accountantsverslag.

4.3.5 *Schattingsonzekerheid*

4.3.5.1 Bij de totstandkoming van de staten en specifiek de Own Funds en SCR gebruikt de verzekeringsmaatschappij (management)schattingen. Op basis van de Gedelegeerde Verordening en Standaard 540, *De controle van schattingen en toelichtingen daarop* bestaat de verwachting dat het management van de verzekeringsmaatschappij het proces voor het doen van schattingen alsmede de schattingsonzekerheden met betrekking tot (de totstandkoming van) de staten, alsook eventueel doorgevoerde schattingswijzigingen, heeft gedocumenteerd en heeft gekwantificeerd (schattingsonzekerheden en schattingswijzigingen).

De externe accountant toetst de door het management getroffen beheersmaatregelen aangaande deze schattingen en verricht ten aanzien van die schattingselementen die een belangrijke invloed hebben op de Own Funds en de SCR de werkzaamheden zoals benoemd in Standaard 540.

4.3.5.2 In lijn met Standaard 540 kan de externe accountant de redelijkheid van een (management)schatting evalueren door het ontwikkelen van een puntschatting of interval- en sensitiviteitsanalyses toe te passen. De schattingsonzekerheid die hierbij naar voren komt kan, ondanks dat de aannames binnen een aanvaardbaar interval vallen, de materialiteit overstijgen. Dit wordt niet als een controleverschil aangemerkt. Het bestaan van deze schattingsonzekerheid kan voor de externe accountant aanleiding geven tot het inschatten van een significant risico op een afwijking van materieel belang. De externe accountant past, in overeenstemming met Standaard 540, passende controlemaatregelen toe. Bij de evaluatie van de schattingen besteedt de externe accountant nadrukkelijk aandacht aan het risico van een tendentie in de schattingen door te kijken naar alle schattingen. Ook betrekt de externe accountant de kwaliteit van eerdere schattingen in de evaluatie van de schattingen op rapportage datum.

4.3.5.3 Gelet op de waarderingsonzekerheid en complexiteit van berekeningen van de aan de Own Funds en SCR ten grondslag liggende elementen waaronder de marktwaarde van beleggingen, marktwaarde van technische voorzieningen, loss absorbing capacity of deferred tax (LACDT) en non-market risk SCR en andere op schattingen gebaseerde elementen die in de te controleren staten zijn opgenomen, draagt de externe accountant er zorg voor dat waar nodig deskundigen zijn toegevoegd aan het controleteam dan wel externe deskundigen worden ingeschakeld. Bij de inschakeling van deskundigen past de externe accountant Standaard 620, *Gebruikmaken van de werkzaamheden van een door de accountant ingeschakelde deskundige* toe.

4.3.5.4 De externe accountant documenteert de wijze waarop de externe accountant de door de verzekeraar gemaakte schattingen heeft geëvalueerd inclusief de modellen, veronderstellingen en overwegingen die daarbij zijn gehanteerd.

4.3.6 *Aanvullende overwegingen voor de controle van de Solvabiliteit II groepsrapportage*

4.3.6.1 In titel III van de Richtlijn Solvabiliteit II zijn de vereisten in het kader van het toezicht op (her)verzekeringsgroepen opgenomen.

4.3.6.2 Bij de controle van de groepsrapportage neemt de externe accountant, als gebruik wordt gemaakt van andere accountants bij de controle, de bepalingen van Standaard 600, *Bijzondere overwegingen - controles van financiële overzichten van een groep (inclusief de werkzaamheden van accountants van groepsonderdelen)* en artikel 15a Bta in acht. Voor de identificatie van significante groepsonderdelen analyseert de externe accountant het risico op een materiële afwijking voor zowel de economische balans als de factoren waarmee de SCR op groepsniveau wordt bepaald.

4.3.6.3 De externe accountant bepaalt een materialiteit op het niveau van de groepsrapportage en de materialiteit die door de accountant(s) van groepsonderdelen moet worden toegepast bij de controle van de economische balans en de SCR, of factoren die de SCR-calculatie of berekening van de EOF op groepsniveau beïnvloeden. De externe accountant bepaalt tevens voor zowel de economische balans als de SCR (bepalende factoren) boven welk niveau geconstateerde afwijkingen door de accountants van groepsonderdelen moeten worden gerapporteerd.

4.3.6.4 De externe accountant bepaalt per significant onderdeel of een volledige controle moet worden uitgevoerd, een controle op een of meer data-velden of elementen van de economische balans en de SCR-berekening of gespecificeerde controlewerkzaamheden met betrekking tot geïdentificeerde significante risico's. Voor de overige groepsonderdelen voert de externe accountant cijferanalyses uit. De externe accountant evalueert of met deze samenstel van werkzaamheden en controle van de interne beheersingsmaatregelen op de groep als geheel en de consolidatie voldoende en geschikte controle-informatie wordt verkregen om te komen tot een oordeel over de groepsrapportage.

4.3.7 *Rapportage door de externe accountant*

4.3.7.1 De te controleren staten zijn gebaseerd op een stelsel voor bijzondere doeleinden. Omdat geen sprake is van een getrouw beeld verslaggevingsstelsel wordt in het oordeel opgenomen dat de staten in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld zijn in overeenstemming met de bepalingen van en ingevolge de Wet op het financieel toezicht.

4.3.7.2 Omdat de staten geen volledige set van financiële overzichten voor algemene doeleinden vormen dat is opgezet om te voorzien in de gemeenschappelijke behoefte van een breed scala aan gebruikers, wordt over het onderzoek van de staten gerapporteerd met een controleverklaring conform Standaard 800. De gebruiker van de verantwoording, DNB, zal via een gedetailleerd rapport/accountantsverslag worden geïnformeerd over de kernpunten van de controle en gehanteerde materialiteit.

4.3.7.3 Bij het gebruik van (een) intern(e) model(len) voor de berekening van de SCR wordt in de controleverklaring verwezen naar (een) door DNB voor gebruik geaccepteerd(e) intern(e) model(len). In de controleverklaring wordt de volgende zin toegevoegd:

'Onze controle omvat niet een zelfstandige validatie van de door … (naam entiteit) gebruikte interne modellen. Deze door De Nederlandsche Bank voor gebruik geaccepteerde interne modellen inclusief de daarbij behorende procesbeschrijvingen zijn in onze controle als norm gehanteerd.'

Dit laat onverlet dat de externe accountant nagaat of de gebruikte interne modellen zijn gevalideerd en door DNB zijn geaccepteerd.

4.3.7.4 Bij gebruik van interne modellen wordt aan de oordeelparagraaf van de controleverklaring de volgende zin toegevoegd:
'waaronder begrepen de door De Nederlandsche Bank/College van toezichthouders voor

gebruik geaccepteerde interne modellen inclusief de daarbij behorende procesbeschrijvingen.'

4.3.7.5 Omdat de onder de controleverklaring vallende staten worden opgesteld voor toezichtdoeleinden en zijn bestemd voor DNB, wordt aan de controleverklaring een paragraaf Beperking in gebruik en verspreidingskring toegevoegd.

4.3.7.6 In het gedetailleerd rapport/accountantsverslag bij de staten rapporteert de externe accountant, voor zover niet reeds in andere rapportages is opgenomen over:

- in het geval dat de externe accountant geen goedkeurende controleverklaring afgeeft worden de oorzaken hiervan in detail uiteengezet (Zie ook Par. 4.1.1.2);
- opdracht, reikwijdte, aanpak van de controle van de staten, waaronder materialiteit, onderkende controlerisico's, bevindingen en aanbevelingen. Hierbij wordt aandacht besteed aan de belangrijkste interpretaties en naleving van voorschriften van Solvabiliteit II, de kwaliteit van de rapportageprocessen en hieraan ten grondslag liggende datakwaliteit, de (geautomatiseerde) beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor de kwaliteit van de rapportages en in hoeverre zwakten in de interne organisatie van invloed zijn geweest op de controlewerkzaamheden, bijvoorbeeld omdat hierdoor meer gegevensgerichte en aanvullende controlewerkzaamheden moesten worden uitgevoerd. Bij verzekeraars waar een (partieel) intern model wordt toegepast rapporteert de externe accountant over het proces van eventueel doorgevoerde wijzigingen en waar nodig over individuele wijzigingen die door de verzekeraar als niet materieel zijn aangemerkt en derhalve niet via een applicatieproces door DNB zijn goedgekeurd;
- melding(en) op grond van artikel 3:88 en 4:27 Wft aan toezichthouder(s);
- benadrukking dat de financiële overzichten zijn opgesteld in overeenstemming met een stelsel voor bijzondere doeleinden en beperking van verspreiding of gebruik.

4.3.7.7 Wanneer sprake is van heraanlevering van de staten voordat de externe accountant deze heeft gecontroleerd, zal de controle worden uitgevoerd op de laatst ingediende versie. Indien heraanlevering plaatsvindt nadat de externe accountant een verklaring heeft afgegeven, neemt de externe accountant kennis van het verzoek hiertoe van DNB. Op basis van (de gronden voor) dit verzoek beoordeelt de externe accountant de impact van de heraanlevering op de eerder ingediende staten en de daarbij afgegeven controleverklaring. De externe accountant stelt hierbij tenminste vast dat de staten waarbij de controleverklaring is afgegeven ongewijzigd zijn ingediend in de heraanlevering. Indien de externe accountant het noodzakelijk acht, of de DNB hierom verzoekt, zal de externe accountant de heraanlevering controleren en voorzien van een nieuwe verklaring en indien noodzakelijk een nieuwe rapportage.

4.4 Onderzoek kostprijsmodellen

4.4.1 *Wettelijke vereisten*

De bepalingen over het provisieverbod en het kostprijsmodel staan in het Wijzigingsbesluit financiële markten 2013 en de nota van toelichting daarbij. De relevante wijzigingen betreffen het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo)[15].
Het provisieverbod is uitgewerkt in artikel 86c van het Bgfo. Het kostprijsmodel en de controle hierop door een externe accountant zijn uitgewerkt in artikel 86g Bgfo.

4.4.2 *Onderzoek kostprijsmodel door de externe accountant*

De verzekeraar laat de externe accountant van de verzekeraar of een andere externe accountant

[15] De vereisten zijn uitgewerkt in de Nota van toelichting bij het ontwerp Wijzigingsbesluit financiële markten 2013. Het ministerie van Financiën heeft zich laten adviseren over het kostprijsmodel. Het adviesrapport 'Inzicht in advies- en distributiekosten' d.d. 11 oktober 2011, maakt geen formeel onderdeel uit van het wettelijk kader, maar het wettelijk kader is er wel op gebaseerd. Het rapport kan daarom als deel van de normering ingevolge het besluit worden beschouwd. Overigens bevat het rapport geen elementen die ongebruikelijk zijn voor een dergelijk kostprijsmodel.

een onderzoek conform artikel 86g lid 2 en lid 3 Bgfo uitvoeren. Dit betekent dat de externe accountant de juistheid van het rapport controleert indien een materiële wijziging van het kostprijsmodel heeft plaatsgevonden of twee opeenvolgende jaren zijn verstreken nadat het kostprijsmodel door een externe accountant is gecontroleerd.

Het kostprijsmodel en de rapportage van de externe accountant hoeven niet openbaar gemaakt te worden maar staan ter beschikking van de toezichthouder, de AFM.

4.4.3 *Rapportage*

Het onderzoek mondt uit in een rapportage waarin de externe accountant, indien en voor zover mogelijk, een redelijke mate van zekerheid verschaft dat het kostprijsmodel en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten op een bepaalde datum, in alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming zijn met de vereisten.

4.5 Controle overige opgaven

4.5.1 *Zorgverzekeringen*

Bij de Nederlandse zorgverzekeraars is sprake van diverse soorten specifieke verantwoordingen, waarbij de internal auditfunctie of de externe accountant betrokken is. We verwijzen hierbij naar het accountantsprotocol Verantwoordingen Zvw (zie puc.overheid.nl/nza ‘Verantwoordingen Zvw met accountantsproduct vanaf oplevering 2020 (Accountantsprotocol)’).

4.6 Invloed wet- en regelgeving bij de controle van de jaarrekening (Standaard 250)

Bij de controle van de jaarrekening heeft de externe accountant een verantwoordelijkheid om regelgeving in aanmerking te nemen in overeenstemming met Standaard 250[16].

De vereisten in die Standaard zijn erop gericht de externe accountant te helpen afwijkingen van materieel belang in de financiële overzichten als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving te identificeren. De externe accountant is evenwel niet verantwoordelijk voor het voorkomen van niet-naleving, en evenmin kan er van de externe accountant worden verwacht dat de externe accountant deze niet-naleving van alle regelgeving detecteert.

In Standaard 250 wordt onderscheid gemaakt in:

a regelgeving die in het algemeen geacht wordt van directe invloed te zijn op de jaarrekening;
b overige regelgeving die geen directe invloed heeft op de jaarrekening, maar waarvan het naleven van fundamenteel belang kan zijn voor de operationele aspecten van het bedrijf, voor de mogelijkheid van een entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkómen van sancties van materieel belang. Niet-naleving van dergelijke regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten.

Onderdeel van regelgeving die van directe invloed is op de jaarrekening zijn de specifieke verslaggevingsvereisten die van toepassing zijn[17].

Ten aanzien van overige regelgeving zal de externe accountant ten minste de volgende werkzaamheden verrichten:

1 inzicht verkrijgen in de regelgeving die van toepassing is op de organisatie;
2 navragen bij, indien van toepassing, het management, de compliance-officer, internal audit en de met governance belaste personen of de entiteit de regelgeving naleeft;
3 kennisnemen van (indien van toepassing):

[16] Dit geldt ook bij de controle van de staten.
[17] De verslaggevingsvereisten zijn in deze handreiking niet verder uitgewerkt.

- correspondentie met toezichthouders;
- compliance-rapportages;
- incidenten bij klanten;
- negatieve publiciteit.

In Bijlage 3 van deze handreiking is een aantal aandachtspunten opgenomen waarmee de externe accountant bij de controle van de jaarrekening rekening mee houdt.

5 Opdrachtbevestiging externe accountant

5.1 De wettelijke verplichting voor de externe accountant tot meldingen en inlichtingen aan de toezichthouder vloeit zowel voort uit de opdracht tot controle van de jaarrekening als uit de opdracht tot controle van de staten. De externe accountant vermeldt in de opdrachtbevestiging dat de werkzaamheden niet zijn gericht op een systematische vaststelling dat aan alle regelgeving wordt voldaan.

5.2 De opdracht aan de externe accountant tot controle van de jaarrekening moet, voor zover van toepassing, voorzien in het toetsen van de toereikendheid van de organisatie-inrichting en risicobeheersing.

5.3 De opdracht aan een externe accountant moet, met uitzondering van vrijgestelde verzekeraars, voorzien in controle van de staten. Dit is een separate opdracht (voor solo verzekeraars: wettelijke controle; voor groepen: vrijwillige controle) die niet rechtstreeks uit de controle van de jaarrekening voortvloeit.

5.4 De opdracht aan een externe accountant moet, voor zover van toepassing, voorzien in onderzoek van het kostprijsmodel en de toerekening van kosten aan financiële producten. Dit is een separate opdracht die niet rechtstreeks uit de controle van de jaarrekening voortvloeit.

5.5 Bijlage 4 bevat voorbeelden van teksten voor opname in de opdrachtbevestigingen.

Bijlage 1 Overzicht van de staten die de externe accountant betrekt bij het onderzoek

In de Regeling staten financiële ondernemingen Wft 2011, Bijlage 7 is een overzicht van de staten opgenomen die de externe accountant betrekt bij het onderzoek van de Wft toezichtverslagstaten. In de tabel is bij de staten die onder de reikwijdte van de controleverklaring vallen een ‘ja’ opgenomen. De staten waarbij in bijlage 7 van de Regeling een ‘nee’ is opgenomen, zijn als overige informatie of andere staten aan te merken. Op deze andere staten zijn de werkzaamheden in het kader van Standaard 720 van toepassing.

Zie link:https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht/wet-regelgeving/wft/regeling/regeling-staten-financiele-ondernemingen-wft-2011/ wetten.nl - Regeling - Regeling staten financiële ondernemingen Wft 2011 - BWBR0020778

Bijlage 2 Overzicht van de staten die de externe accountant betrekt bij het onderzoek voor verzekeraars met beperkte risico-omvang

Onderstaand overzicht is ontleend aan bijlage 3 van de Regeling prudentieel toezicht verzekeraars met beperkte risico-omvang en bevat een overzicht van de staten die de externe accountant betrekt bij het onderzoek van de Wft toezichtverslagstaten. In de tabel is bij de staten die onder de reikwijdte van de controleverklaring vallen een 'ja' opgenomen. De staten waarbij in de bijlage 3 (bijlage bij artikel 2:4) van de Regeling een 'nee' is opgenomen, zijn als overige informatie of andere staten aan te merken. Op deze andere staten zijn de werkzaamheden in het kader van COS 720 van toepassing.

Door de accountant te waarmerken jaarstaten voor verzekeraars met beperkte risico-omvang

Bijlage bij artikel 2:4

Overzicht van de staten die de accountant betrekt bij zijn onderzoek

NAW	nee
Samenvatting	nee
Balans-1	ja
Balans-2	nee
Balans-3	nee
Beleggingen Toelichting beleggingen	ja
Rendement	nee
PSK Premies, schaden en kosten	ja
EV Eigen vermogen	ja
SKV-1 Solvabiliteitskapitaalvereiste	ja
SKV-2 Solvabiliteitskapitaalvereiste – marktrisico	ja
SKV-3 Solvabiliteitskapitaalvereiste – tegenpartijkredietrisico	ja
SKV-4 Solvabiliteitskapitaalvereiste – levensverzekeringstechnisch risico	ja
SKV-5 Solvabiliteitskapitaalvereiste – ziekteverzekeringstechnisch risico	ja
SKV-6 Solvabiliteitskapitaalvereiste – schadeverzekeringstechnisch risico	ja
SKV-7 Solvabiliteitskapitaalvereiste – rampenrisico in het schade- en ziekteverzekeringsbedrijf	ja
SKV-8 Solvabiliteitskapitaalvereiste – operationeel risico	ja
MKV Minimumkapitaalvereiste	ja
TV-1 Technische voorzieningen voor leven, natura-uitvaart en arbeidsongeschiktheid	ja
TV-2 Technische voorzieningen schadeverzekeringen	ja
TV-3 Projectie toekomstige bruto kasstromen Leven (Beste schatting – leven, natura-uitvaart en arbeidsongeschiktheid)	nee
TV-4 Projectie toekomstige bruto kasstromen Schade (Beste schatting – schade)	nee
TV-5A Informatie te betalen schaden schadeverzekering (rapportagegroep A)	nee
TV-5B Informatie te betalen schaden schadeverzekering (rapportagegroep B)	nee
TV-5C Informatie te betalen schaden schadeverzekering (rapportagegroep C)	nee
TV-6 Spreidingsprofiel verliezen schadeverzekeringen	nee
TV-7 Risicoprofiel verzekeringsportefeuille schade	nee
TV-8 Schadeverzekeringstechnische risico's – grootste netto risico's	nee
TV-9 Grootste netto risico's Leven (inclusief natura-uitvaart en AOV)	nee
HVZ-1 Aandeel herverzekeraars	nee
HVZ-2 Herverzekeringsprogramma komende verslagperiode	nee
W&V Winst- en verliesrekening (vennootschappelijk)	ja
Windstorm	nee
Zorg	nee
Business Model Analysis	Nee
Impact alternatieve extrapolatie	Nee

Bron: Bijlage 3 van de Regeling prudentieel toezicht verzekeraars met beperkte risico-omvang

Bijlage 3 Themalijst (her)verzekeraars

Inleiding

In art. 1.1 Wft wordt een verzekeraar (met beperkte risico-omvang) gedefinieerd als

- *Verzekeraar:*
  herverzekeraar, levensverzekeraar, natura-uitvaartverzekeraar of schadeverzekeraar;

- *Verzekeraar met beperkte risico-omvang:*
  een verzekeraar die ingevolge artikel 4, 7 of 10 van de Richtlijn Solvabiliteit II is uitgesloten van het toepassingsgebied van die richtlijn en geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid, bedoeld in artikel 4, vijfde lid, van die richtlijn om een vergunning aan te vragen of te behouden.

Doel
Deze themalijst is een hulpmiddel bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening of de staten van een (her)verzekeraar[18]. Deze themalijst bevat voor (her)verzekeraars en verzekeraars met beperkte risico-omvang de relevante wet- en regelgeving waarmee de externe accountant bij de controle van de jaarrekening of de controle van de staten voor DNB rekening houdt voor eventuele meldingen aan toezichthouders. De externe accountant heeft een signalerende rol indien de externe accountant bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening of de staten afwijkingen van regelgeving constateert. Deze lijst is 'thematisch' opgezet en gaat niet in op uitzonderingen. De externe accountant zal deze lijst waar nodig aanpassen aan de specifieke omstandigheden b.v. voor een vrijgestelde verzekeraar.

De externe accountant betrekt de volgende regelgeving in de controle van de jaarrekening en staten en neemt hierbij de meldingsplicht zoals genoemd in artikel 3:88 lid 1 en lid 2 van de Wft (melding aan DNB) en artikel 4:27 lid 1 Wft (melding aan AFM) in acht.

Aandachtspunt	Referentie	Ref.	Toelichting / werkzaamheden
Prudentieel toezicht (DNB)			
Vergunning Vergunning vereist voor uitoefenen (her)verzekeringsbedrijf en verbod op nevenactiviteiten.	art. 2:26a Wft e.v. (herverzekering) art. 2:27 Wft e.v. (leven en schade) art. 2:48 – 2:54 Wft (verzekeraars met beperkte risico-omvang, incl. natura-uitvaart) art. 2:51 Wft (3:6 Wft (waarborg- en garantiefondsen) art. 3:29 Wft (doorgeven wijzigingen) art. 3:36 Wft art. 11a t/m 31 Besluit markttoegang financiële ondernemingen Wft	3.1, 4.3.1.1	Bij het voldoen aan de vergunningsvereisten is het volgende van belang: • Voor een verzekeraar die een vergunning heeft als bedoeld in art. 2:37 lid 1 Wft of art. 2:40 lid 1 Wft voor de uitoefening van het bedrijf van levensverzekeraar in de branche 'Levensverzekeraar algemeen', en op grond daarvan het bedrijf van natura-uitvaartverzekeraar uitoefent, zijn uitsluitend de bepalingen voor een levensverzekeraar van toepassing. Een aparte vergunning voor het uitoefenen van het bedrijf van natura-uitvaartverzekeraar is dan niet nodig. • Voor een verzekeraar die een vergunning heeft als bedoeld in art. 2:48 lid 1 Wft of art. 2:50 lid 1 Wft voor de uitoefening van het bedrijf natura-uitvaartverzekeraar, zijn uitsluitend de bepalingen inzake de uitoefening van het bedrijf van natura-

[18] Zie de disclaimer op pagina 2: deze geldt ook voor de volledigheid en juistheid van de genoemde regelgeving.

Aandachtspunt	Referentie	Ref.	Toelichting / werkzaamheden
			uitvaartverzekeraar van toepassing.
Wijzigingen met betrekking tot verstrekte gegevens	art. 33-41 Bpr		
Geschiktheid, betrouwbaarheid beleidsbepalers Eisen aan dagelijkse beleidsbepalers en aan toezichthouders op dit beleid.	art. 3:8 Wft art. 3:9 Wft art. 5 t/m 9 Bpr	4.1 4.2	Bij de beoordeling van de geschiktheid en betrouwbaarheid van beleidsbepalers kan de externe accountant kennisnemen van de goedkeuring door DNB.
Integere bedrijfsuitoefening Waarborgen integere bedrijfsuitoefening, incidentenregeling. Minimaal beheersing van de volgende integriteitsrisico's: • (de schijn van) belangenverstrengeling (privébelangen, personeelscondities); • incidenten die een gevaar vormen voor een integere uitoefening van het bedrijf van een verzekeraar (bijvoorbeeld handel met voorkennis, fraude, witwassen); • zelftoetsing door personen die een integriteitgevoelige functie bekleden; • de identiteit, de aard en de achtergrond van de cliënten (en hun mogelijke betrokkenheid bij witwassen en terrorismefinanciering). Verder dient de verzekeraar op verzoek van de toezichthouder de administratie te onderzoeken op personen die in verband met terroristische activiteiten de integriteit van de financiële sector kunnen schaden (o.a. watchlist).	art. 3:10 Wft art. 3:17 Wft 3:17b Wft art. 10 t/m 16 Bpr	4.1 4.2	Bij de controle van de Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (AO/IB) kan de externe accountant o.a. de volgende werkzaamheden overwegen: • bij het uitvoeren van lijncontroles en proceduretests aandacht geven aan de aspecten van regelgeving; • gesprekken met compliance-afdeling, de risicobeheerafdeling en interne auditfunctie en beoordelen van hun werkzaamheden; • kennisnemen van correspondentie met toezichthouders.
Aantal en plaats beleidsbepalers Minimaal twee natuurlijke personen die hun werkzaamheden vanuit Nederland verrichten. **Vertegenwoordigers** Eisen aan vertegenwoordigers.	art. 3:15 Wft art. 3:37 Wft art. 3:47 Wft art. 42 t/m 47 Bpr inzake vertegenwoordigers	4.2	Bij de controle van de vereisten aan beleidsbepalers en vertegenwoordigers kan de externe accountant kennisnemen van correspondentie met de toezichthouder en uittreksels uit het register van de Kamer van Koophandel.
Zeggenschapsstructuur Eisen aan transparantie t.b.v. toezicht.	art. 3:16 Wft art. 3:21 Wft	4.2	Bij de controle van de vereisten aan zeggenschapsstructuur kan de externe accountant kennisnemen van correspondentie met de toezichthouder en uittreksels uit het register van de Kamer van Koophandel.

Aandachtspunt	Referentie	Ref.	Toelichting / werkzaamheden
Beheerste bedrijfsvoering Beheersing van processen en bedrijfsrisico's.	art. 3:17 Wft art. 3:38 Wft art. 17 t/m 24a Bpr art. 26.2 t/m 26.3 Bpr	4.2 4.3.1.3	Bij de controle van de AO/IB kan de externe accountant o.a. de volgende werkzaamheden overwegen: • kennisnemen van verantwoordingen, interne documenten, notulen; • gesprekken met relevante afdelingen/ functionarissen; • kennisnemen van rapportages toezichthouders; • kennisnemen van Own Risk Solvency Assessment (ORSA); • aandacht voor financiële en ICT-risico's (o.a. functiescheiding, integriteit, voortdurende beschikbaarheid en beveiliging, modelvalidatie); • beoordelen systeem van risicobeheer; • beoordelen systeem van monitoring compliance en werkzaamheden interne auditfunctie.
Interne auditfunctie De effectiviteit van de organisatie-inrichting en van de procedures en maatregelen dient ten minste jaarlijks intern op onafhankelijke wijze te worden getoetst. Daartoe dient de organisatie te beschikken over een organisatieonderdeel dat deze interne controlefunctie uitoefent.	art. 17 lid 4 Bpr	4.2.1	
Uitbesteden van werkzaamheden Eisen t.a.v. beheersen risico's van uitbesteding die een materiële invloed kunnen hebben op de financiële prestaties, financiële positie, continuïteit of reputatie van de verzekeraar (risico's in kaart brengen).	art. 3:18 Wft art. 27 t/m 32 Bpr	4.2	Bij de controle van de AO/IB kan de externe accountant o.a. de volgende werkzaamheden overwegen: • toetsen overzicht uitbestedingsrelaties; • toetsen uitbestedingsbeleid en wijze van monitoring van uitbestedingsovereenkomsten; • beoordelen uitbestedingsovereenkomst; • beoordelen bijv. Standaard /ISAE 3000 of Standaard/ ISAE 3402- rapport (indien van toepassing); • beoordelen toereikendheid procedures, maatregelen, deskundigheid en informatie; • beoordelen toets van Internal audit op beheersing uitbestede werkzaamheden.
Minimum aantal leden RvC Minimaal 3 leden RvC, afhankelijk van rechtsvorm.	art. 3:19 Wft	4.2	Bij de controle van de vereisten aan het aantal RvC leden kan de externe accountant kennisnemen van correspondentie met de toezichthouder en uittreksels uit het register van de Kamer van Koophandel.
Rechtsvorm Eisen aan rechtsvorm.	art. 3:20 Wft	4.2	Bij de controle van de vereisten aan de rechtsvorm kan de externe accountant kennisnemen van correspondentie met de toezichthouder en uittreksels uit het register van de Kamer van Koophandel.

Aandachtspunt	Referentie	Ref.	Toelichting / werkzaamheden
Minimum eigen vermogen Eisen aan de minimum omvang en samenstelling van het eigen vermogen (garantiefonds), afhankelijk van de branche.	art. 3:53 Wft art. 3:54 Wft art. 3:55 Wft art. 3:55a Wft art. 3:56 Wft art. 49 Bpr art. 49b Bpr art. 52 t/m 56 Bpr	4.3	De toetsing van de vereisten aan het minimum eigen vermogen maakt onderdeel uit van de controle van de staten.
Solvabiliteitsmarge Minimum omvang solvabiliteit., gebruik van interne modellen, samenstelling van de solvabiliteit van verzekeraars en de waarden die dienen ter dekking van het minimumkapitaalvereiste en het solvabiliteitskapitaalvereiste	art. 3:57 t/m 3:62 Wft art. 59 art. 65 t/m 68 art. 69 t/m 71 Bpr	4.3	De toetsing van de solvabiliteitsmarge maakt onderdeel uit van de controle van de staten.
Technische voorzieningen Eisen aan toereikendheid, afhankelijk van de branche (toereikendheidstoets).	art. 3:67 t/m 3:69 Wft art. 114 t/m 122 Bpr	4.3.4	Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole gaat de externe accountant na of de technische voorzieningen toereikend zijn (o.b.v. actuarieel verslag art. 3:73 Wft e.v., zie toelichting).
Deelnemingen Verklaring van geen bezwaar (vvgb) van DNB of de Minister van Financiën nodig.	art. 3:95 t/m 3:107 Wft, art. 138 t/m 140 Bpr	4.3	Voor zover van toepassing stelt de externe accountant op basis van correspondentie met de toezichthouder vast of de vereiste vvgb is verkregen.
Pensioenverzekeraars Meldingsplicht bij premie-achterstand.	art. 29 Pw	4.1	Voor materieel uitstaande premievorderingen op werkgevers stelt de externe accountant stelt op basis van de financiële informatie over de uitstaande vorderingen en correspondentie met werkgevers en deelnemers vast dat de verzekeraar de deelnemers en de werkgever heeft geïnformeerd wanneer de premieachterstand het noodzakelijk maakt de opbouw van pensioenaanspraken te beëindigen door premievrijmaking of pensioenaanspraken zonder premievrije waarde te laten vervallen.
Gedragstoezicht (AFM)			
Zorgvuldige dienstverlening	art. 4:19 t/m 4:25 Wft	4.1	
Eisen t.a.v. verzekeringsovereenkomsten	art. 4:63 t/m 4:71 Wft	4.1	

Bijlage 4 Voorbeelden van teksten

Doel
Deze bijlage bevat voorbeelden van teksten voor opdrachtbevestigingen, bevestigingen bij de jaarrekening of staten en directiebrieven of accountantsverslagen. Voor de tekst van de controleverklaring die afgegeven moet worden bij de staten van verzekeraars is een model opgenomen in de NBA verklaringengenerator. Het document NBA-Voorbeeldteksten bevat voor verzekeraars het volgende uitwerkte voorbeeld: *1.11 Controleverklaring bij staten (verzekeraar, solo)*.

4.1 *Aanvullende paragrafen opdrachtbevestiging*

4.1.1 Meldingen en inlichtingen aan toezichthouders

Wij hebben als externe accountant die de jaarrekening en de staten ten behoeve van De Nederlandsche Bank[19] controleert van *[klant]*, overeenkomstig artikel 3:88, lid 1 en lid 2 van de Wet op het financieel toezicht, de verplichting om De Nederlandsche Bank zo spoedig mogelijk kennis te geven van elke omstandigheid waarvan wij bij de uitvoering van ons onderzoek kennis hebben gekregen en die:

- in strijd is met de ingevolge deel 3 van de wet opgelegde verplichtingen; of
- het voortbestaan van [klant] bedreigt;
- die leidt tot weigering van het afgeven van een verklaring of tot het maken van voorbehouden.

Wij hebben als externe accountant die de jaarrekening en de staten ten behoeve van de toezichthouder[20] controleert van *[klant]*, overeenkomstig artikel 3:88, lid 4, van de Wet op het financieel toezicht, de verplichting bepaalde inlichtingen te verstrekken aan De Nederlandsche Bank ten behoeve van het toezicht. Overeenkomstig artikel 136, lid 1, van het Besluit prudentiële regels Wft betreffen deze inlichtingen:

- het accountantsverslag aan de bestuurders en de raad van commissarissen;
- de directiebrieven;
- overige correspondentie tussen de externe accountant en [klant] die rechtstreeks betrekking heeft op de verklaring bij de jaarrekening of de staten van [klant]; en
- indien De Nederlandsche Bank daarom verzoekt, een nadere toelichting op de gegevens hiervoor bedoeld.

Wij hebben als externe accountant die de jaarrekening controleert van *[klant]*, overeenkomstig artikel 4:27, lid 1 van de Wet op het financieel toezicht, de verplichting om Autoriteit Financiële Markten zo spoedig mogelijk elke omstandigheid te melden waarvan wij bij de uitvoering van ons onderzoek kennis hebben gekregen en die in strijd is met de ingevolge deel 4 van de wet opgelegde verplichtingen

De controle van de jaarrekening en de staten ten behoeve van De Nederlandsche Bank[21] wordt uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder begrepen de regelgeving die geldt voor *[klant]*. De externe accountant behoeft op grond van de meldingsplichten geen andere

[19] De passage ‘de jaarrekening en’, is niet van toepassing bij bijkantoren. De passage ‘en de staten ten behoeve van De Nederlandsche Bank’ alleen indien van toepassing.
[20] De passage ‘en de staten ten behoeve van de toezichthouder’ alleen indien van toepassing.
[21] De passage ‘de jaarrekening en’, is niet van toepassing bij bijkantoren. De passage ‘en de staten ten behoeve van De Nederlandsche Bank’ alleen indien van toepassing.

werkzaamheden te verrichten dan de werkzaamheden die op grond van de opdracht tot controle van de jaarrekening en de staten zullen worden uitgevoerd. Dit impliceert dat onze werkzaamheden niet zijn gericht op een systematische vaststelling dat aan alle regelgeving wordt voldaan. De controle van de jaarrekening is gericht op de getrouwheid daarvan. De controle van de staten is gericht op opstelling in overeenstemming met de bepalingen van en ingevolge de Wft. Om die reden bestaat geen zekerheid dat de toezichthouder alle voor de externe accountant belangrijke omstandigheden (tijdig) krijgt gemeld.

Mede ter verkrijging van een deugdelijke grondslag, maken wij de inhoud van een eventueel voorgenomen melding tevoren aan [klant] kenbaar. Alvorens wij tot melding aan De Nederlandsche Bank of Autoriteit Financiële Markten zullen overgaan, zullen wij [klant] in de gelegenheid stellen om de melding zelf onverwijld te verrichten. Dit laat onverlet de wettelijke eis om zo spoedig mogelijk tot melding van de bovengenoemde omstandigheden over te gaan.

Ingevolge de bepalingen in de Wet op het financieel toezicht is de externe accountant die op grond van de wettelijke meldingsplicht tot een melding of tot het verstrekken van inlichtingen aan De Nederlandsche Bank of Autoriteit Financiële Markten is overgegaan, niet aansprakelijk voor schade die een derde dientengevolge lijdt, tenzij aannemelijk wordt gemaakt dat, gelet op alle feiten en omstandigheden, in redelijkheid niet tot kennisgeving of tot het verstrekken van inlichtingen had mogen worden overgegaan.

4.1.2 Toetsing en beoordeling organisatie-inrichting en risicobeheersing voor verzekeraar met beperkte risico-omvang

Wij zijn (voorts) met u overeengekomen de toetsing en beoordeling op hoofdlijnen met betrekking tot de toereikendheid van de organisatie-inrichting en risicobeheersing te verrichten die voortvloeien uit artikel 22 Besluit prudentiële regels Wft. Deze toetsing en beoordeling zijn nader omschreven in de NBA-handreiking 1143 *Specifieke wettelijke verplichtingen vanuit de toezichtregelgeving voor de interne auditfunctie en de externe accountant bij (her)verzekeraars*, uitgegeven door de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

4.1.3 Controle staten voor solo verzekeraars

Ingevolge artikel 3:72 lid 7 Wft dienen de staten, verstrekt door een verzekeraar aan De Nederlandsche Bank, eenmaal per jaar te worden voorzien van een verklaring, afgegeven door een externe accountant.

Wij zijn met u overeengekomen een onderzoek resp. specifieke werkzaamheden uit te voeren, uitmondende in een controleverklaring bij de staten met inachtneming van de NBA-handreiking 1143 *Specifieke wettelijke verplichtingen vanuit de toezichtregelgeving voor de interne auditfunctie en de externe accountant bij (her)verzekeraars*, uitgegeven door de NBA.

4.1.4 Onderzoek kostprijsmodel

Ingevolge artikel 86g lid 2 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft, wordt de juistheid van het kostprijsmodel *[omschrijving]* van *[klant]* onderzocht door een accountant. Tevens wordt de juistheid en volledigheid van de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten door *[klant]* ex artikel 86g lid 1 van dit besluit, jaarlijks onderzocht door een accountant, teneinde vast te stellen of deze in overeenstemming zijn met deze bepaling.

Wij zijn met u overeengekomen een assurance-opdracht uit te voeren met betrekking tot het

kostprijsmodel *[omschrijving]* en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten, uitmondende in een assurance-rapport, met inachtneming van de NBA-handreiking 1143 *Specifieke wettelijke verplichtingen vanuit de toezichtregelgeving voor de interne auditfunctie en de externe accountant bij (her)verzekeraars*, uitgegeven door de NBA.

Het doel van de assurance-opdracht is het verschaffen van een redelijke mate van zekerheid dat het kostprijsmodel en de toerekening van de begrote kosten voor advies en distributie aan de financiële producten in overeenstemming zijn met de bepalingen van artikel 86g lid 1 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft.

Het onderzoeksobject valt uiteen in informatie waarover een redelijke mate van zekerheid is te verstrekken, bijvoorbeeld de werkelijke en de begrote kosten van advies en distributie, en informatie waarover de externe accountant zich geen of slechts in beperkte mate een oordeel kan vormen, bijvoorbeeld de gehanteerde veronderstellingen over het aantal producten dat naar verwachting wordt verkocht, of de winstmarge die wordt gehanteerd. Het is daarom niet mogelijk om een redelijke mate van zekerheid te verstrekken bij het kostprijsmodel en de kostenallocatie als geheel. Het ministerie van Financiën en de AFM hebben er tijdens overleg met de NBA-begrip voor getoond dat de externe accountant dienaangaande voorbehouden zal moeten maken in de rapportage.

Wij zullen onze opdracht uitvoeren in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder begrepen de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants en de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten.

Wij zullen de opdracht uitvoeren en de uitslag van ons onderzoek weergeven in een assurance-rapporten in overeenstemming met [Standaard 3000A *Assuranceopdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest-opdrachten) aanpassen aan specifieke situatie]*. Indien u prijs stelt op een exemplaar van deze standaard kunnen wij u dit toesturen.

Wij zijn gehouden ons onderzoek zodanig te plannen en uit te voeren dat, voor zover mogelijk, een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de kostprijsmodellen en de toerekening van de begrote kosten geen afwijkingen van materieel belang bevatten in overeenstemming met de van toepassing zijnde criteria. Een assurance-opdracht omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van relevante gegevens. Daarbij zullen wij onder meer betrekken:

- de beschrijving van de kostprijsmodellen, de processen en beheersingsmaatregelen en de toerekening van de begrote kosten aan financiële producten;
- inzichtelijkheid en controleerbaarheid van de documentatie;
- samenhang met het proces van begroting, planning en budgettering;
- redelijkheid van de aannames die worden gehanteerd en of deze regelmatig worden getoetst;
- gedegenheid van de analyse en het onderzoek van de begrote tijdsbesteding per handeling;
- juistheid en volledigheid van de opgenomen kostencategorieën;
- aanvaardbaarheid van allocaties en verdeelsleutels;
- aansluiting van de gegevens op de bedrijfsprocessen, de managementcyclus en de administratie;
- de relatie tussen de kosten en de verleende dienst;
- de differentiatie naar processen, productsoorten en producten;
- het interne beheersingsproces rond de schatting van het aantal te verkopen producten;
- het interne beheersingsproces rond de vaststelling van de (positieve) winstmarge;
- de tarieven zoals vermeld in de dienstverleningsdocumenten;
- validatie en back-testing.

Vanwege het feit dat deelwaarneming als methode wordt toegepast en andere beperkingen die

inherent zijn aan een assurance-opdracht, gevoegd bij de beperkingen die inherent zijn aan elk systeem van interne beheersing, is er een risico dat materiële fouten in de beoordeelde informatie onontdekt blijven.

Wij zijn de externe accountant van de vennootschap en controleren de jaarrekening van de vennootschap in overeenstemming met Nederlands recht. Onze controle van de jaarrekening is niet geschikt om assurance te verstrekken met betrekking tot de kostprijsmodellen en de toerekening van kosten en derhalve is sprake van een aanvullende opdracht die wij in deze brief aan u bevestigen.

4.2 Aanvullende paragrafen bevestiging bij de jaarrekening of de staten

Aan de standaardtekst van de bevestiging bij de jaarrekening of de staten worden de volgende paragrafen, voor zover relevant, toegevoegd.

De activiteiten en diensten van *[de vennootschap en haar deelnemingen]* zijn in lijn met de vergunningen afgegeven door DNB of de AFM. Wij hebben u geïnformeerd over alle communicatie met de toezichthouder(s) omtrent de naleving van regelgeving en mogelijke overtredingen daarvan, onderzoeken door en besprekingen met de toezichthouder(s) alsmede vastleggingen daarvan.

Wij hebben u geïnformeerd omtrent alle bij ons bekende omstandigheden die u, als externe accountant, aanleiding kunnen geven tot het doen van een melding aan de toezichthouder(s) ingevolge uw wettelijke meldingsplicht.

Alleen indien zich omstandigheden hebben voorgedaan die aanleiding hebben gegeven tot het doen van een melding wordt de volgende passage opgenomen.

De omstandigheden die aanleiding hebben gegeven tot het doen van een melding aan de toezichthouder(s) zijn de volgende:
….

Aanvullende paragrafen management letter of accountantsverslag

4.2.1 Meldingen aan toezichthouders

Indien een melding heeft plaatsgevonden dan wordt dit vermeld in de brief van bevindingen of het accountantsverslag. Daartoe wordt de volgende tekst gebruikt.

Bij onze werkzaamheden hebben wij kennis gekregen van de volgende omstandigheden waarop de wettelijke meldingsplicht van een externe accountant zoals bedoeld in *[art. 3:88 van de Wet op het financieel toezicht / art. 4:27 van de Wet op het financieel toezicht]*, van toepassing is.

…

Wij hebben vastgesteld dat *[klant]* De Nederlandsche Bank en/of Autoriteit Financiële Markten op *[datum]* op de hoogte heeft gesteld van deze omstandigheden[22][21].

[22] Alleen indien van toepassing.

Wij hebben met een brief d.d. *[datum]* deze omstandigheden aan De Nederlandsche Bank en/of Autoriteit Financiële Markten gemeld.

4.2.2 Toetsing en beoordeling organisatie-inrichting en risicobeheersing voor verzekeraars met beperkte risico-omvang

De volgende tekst over de toetsing en beoordeling op hoofdlijnen met betrekking tot de toereikendheid van de organisatie-inrichting en risicobeheersing wordt opgenomen in de brief van bevindingen of het accountantsverslag.

Conform artikel 22 Besluit prudentiële regels Wft hebben wij, in overeenstemming met de opdrachtbevestiging d.d. …, de toereikendheid van de organisatie-inrichting en risicobeheersing op hoofdlijnen getoetst en beoordeeld.

Naast de bevindingen zoals omschreven in deze brief / dit verslag, hebben deze werkzaamheden geen andere bevindingen opgeleverd waarvan kennisneming door u noodzakelijk zou zijn.

Of

Naast de bevindingen zoals omschreven in deze brief/ dit verslag, hebben deze werkzaamheden de volgende andere bevindingen opgeleverd:
…

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

Mercuriusplein 3
2132 HA Hoofddorp
Postbus 242
2130 AE Hoofddorp

T 088 4960 301
E nba@nba.nl
I www.nba.nl